

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**PRIMERJALNA ANALIZA
ORGANIZIRANOSTI IN RAVNANJA Z
INTELEKTUALNO LASTNINO V SLOVENIJI**

Ivana Lukenda

Ljubljana, september 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJALNA ANALIZA ORGANIZIRANOSTI IN RAVNANJA Z
INTELEKTUALNO LASTNINO V SLOVENIJI**

Kandidatka:	Ivana Lukenda
Vpisna številka:	04038285
Študijski program:	univerzitetni študijski program Uprava prva stopnja
Mentor:	prof. dr. Štefan Ivanko

Ljubljana, september 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Ivana Lukenda, študentka univerzitetnega študijskega programa Uprava prva stopnja, z vpisno številko 04038285, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Primerjalna analiza organiziranosti in ravnanja z intelektualno lastnino v Sloveniji.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oziroma citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljena za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oziroma ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazno plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Katarina Pevnik, profesorica slovenščine

Ljubljana, 30. 8. 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

Delovanje intelektualne lastnine je zasnovano tako, da koristi tako posameznikom kot tudi družbam. Kot glavno korist imajo posamezniki in družbe pravico do izključne uporabe intelektualne lastnine za določeno časovno obdobje. S tem se ohranja pravična tekmovalnost in spodbuja ekonomsko rast ter zaposlenost, promovira kulturni razvoj in spodbuja nastanek novih storitev za boljše delovanje. V diplomskem delu proučujem vrste pravic intelektualne lastnine, predmet in obseg pravic, postopek podelitve, koristi in stroške varstva pravic. Najpomembnejše pravice intelektualne lastnine so avtorske pravice in pravice industrijske lastnine. Pravice industrijske lastnine se pridobijo v uradnem postopku priznanja pravic, kar pomeni, da je treba pred ustreznim uradom vložiti prijavo, ki mora izpolnjevati določene zahteve. Podelitev posameznih pravic je povezano z določenimi stroški, medtem ko se njene koristi pokažejo šele v določenem časovnem obdobju.

Poleg teoretičnega dela je v diplomsko delo vključena tudi primerjalna analiza organiziranosti in ravnanja z intelektualno lastnino v Sloveniji z izbranimi državami EU. S primerjavo sem želela potrditi hipoteze, ki sem jih postavila že na samem začetku izdelave diplomskega dela.

Ključne besede: intelektualna lastnina, industrijska lastnina, patent, znamka, model, postopek sprejema patenta.

SUMMARY

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY IN SLOVENIA

Functioning of intellectual property is designed to benefit of both individuals and corporations. As the main benefit they have the exclusive right to use intellectual property for a specified period of time. This preserves fair competition and promotes economic growth and employment, promoting cultural development and promotes the emergence of new services for better functioning. The thesis study the types of intellectual rights, subject matter and extent of protection, the process of granting, costs and benefits of protecting rights. The most important intellectual property rights are (as) copyrights and industrial property rights. Industrial property rights are obtained in the formal process of recognition of rights, which means that it is necessary to file an application to the authoritative office, which must satisfy certain requirements. Granting of individual rights entails certain costs, while its benefits are shown after a certain period of time.

In addition to theoretical work on my thesis also includes a comparative analysis of organization and management of intellectual property in Slovenia with selected EU countries. With a comparison, I wanted to confirm the hypothesis, which I have put at the very beginning of construction thesis.

Keywords: Intellectual property, industrial property, patent, trademark, design, patent procedure for reception.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY.....	vi
KAZALO.....	vii
1 UVOD	1
2 INTELEKTUALNA LASTNINA.....	3
2.1 Pojmovanje intelektualne lastnine.....	3
2.2 Delitev intelektualne lastnine.....	4
2.2.1 Avtorska dela.....	5
2.2.2 Topografija polprevodniških vezij.....	6
2.2.3 Industrijska lastnina	6
2.2.3.1 Patent.....	6
2.2.3.2 Model	8
2.2.3.3 Znamka	9
2.2.3.4 Geografska označba.....	9
3 PRAVNA UREDITEV PODROČJA INTELEKTUALNE LASTNINE	11
3.1 Zgodovina prava pravic intelektualne lastnine	11
3.2 Viri prava intelektualne lastnine	12
3.3 Mednarodna ureditev prava intelektualne lastnine	12
3.3.1 Pariška in bernska konvencija.....	12
3.3.2 Konvencija o ustanovitvi svetovne organizacije za intelektualno lastnino (konvencija WIPO).....	14
3.3.3 Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (sporazum TRIPs).....	14
3.4 Ureditev prava intelektualne lastnine v Republiki Sloveniji.....	14
3.4.1 Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah	15
3.4.2 Zakon o industrijski lastnini	16
3.4.3 Druga zakonodaja	17
3.5 Evropska ureditev prava intelektualne lastnine.....	17
4 ORGANIZIRANOST IN RAVNANJE URADA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INTELEKTUALNO LASTNINO	19
4.1 Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino.....	19
4.2 Splošna načela	20
4.3 Patentno varstvo	20
4.3.1 Postopek sprejema patenta v Sloveniji	22
4.4 Pomanjkljivosti v obstoječi organizaciji	25
5 ORGANIZIRANOST IN RAVNANJE Z INTELEKTUALNO LASTNINO V IZBRANIH DRŽAVAH EU.....	28
5.1 Postopek sprejema patenta v Avstriji.....	28
5.2 Postopek sprejema patenta na Nizozemskem.....	30
5.3 Pomanjkljivosti organizacij v Avstriji in na Nizozemskem	31
6 SKUPNE ZNACILNOSTI ORGANIZIRANOSTI IN RAVNANJA Z INTELEKTUALNO LASTNINO V SLOVENIJI, AVSTRIJI IN NA NIZOZEMSKEM.....	33
7 PREDLOG SPREMEMB IN DOPOLNITEV ORGANIZIRANOSTI IN RAVNANJA Z INTELEKTUALNO LASTNINO	37

8	ZAKLJUČEK	40
	LITERATURA IN VIRI.....	43

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Delitev intelektualne lastnine	4
---	---

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število podeljenih patentov na nacionalni ravni v Sloveniji za obdobje 2008 in 2009	34
Tabela 2: Število podeljenih patentov na nacionalni ravni v Avstriji za obdobje 2008 in 2009	34
Tabela 3: Število podeljenih patentov na nacionalni ravni na Nizozemskem za obdobje 2008 in 2009.....	35

1 UVOD

OBRAZLOŽITEV TEME, OPIS PROBLEMA

Pred industrializacijo je veljalo, da uspeh zahteva vlaganje v tehnologijo za izdelavo končnih izdelkov. Napredek je prinesel večjo povezanost svetovnega gospodarstva. Z industrializacijo se je začelo pojavljati več blaga, kot je bilo potreb, in tako je kupec lahko izbral med več vrstami blaga, ki mu je ustrezalo. To pa je tudi čas razvoja patentov, blagovnih znamk in modelov, katerih namen je bilo olajšati kupcu izbiro, zagotoviti standardno kakovost, ločiti proizvod od storitev ...

Priča smo hitrem razvoju tehnologije in naraščanju stroškov razvoja. Uspešen razvoj in dober izdelek pa na trgu še ne pomenita določene prednosti pred drugimi, če nista ustrezno varovana. Zaščita pravic je postala pomemben dejavnik in zato je organiziranost in ravnanje z intelektualno lastnino vse večjega pomena.

Intelektualna lastnina dobiva tako vse večji pomen v spremenljivem poslovnem okolju, saj se posamezniki in gospodarstvo z njo srečujejo vsak dan. Intelektualna lastnina je posledica ustvarjalnosti in raziskovalno-razvojnega dela, ki pa je povezano z inovacijami, tehnološkim napredkom, z novimi rešitvami, programsko opremo itd.

NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA

Namen diplomskega dela je predstavitev in obrazložitev intelektualne lastnine ter organiziranost in ravnanje z intelektualno lastnino v Sloveniji in primerjava z izbranimi državama EU, in sicer z Avstrijo in Nizozemsko. Cilji diplomskega dela so: predstaviti pojem in vrste pravic intelektualne lastnine; pojasniti pomen intelektualne lastnine; pravna ureditev intelektualne lastnine na mednarodni, nacionalni in evropski ravni; postopek sprejema patenta (na nacionalni ravni) v Sloveniji, Avstriji in na Nizozemskem; skupne značilnosti organiziranosti in ravnanja z intelektualno lastnino v Sloveniji, Avstriji in na Nizozemskem na podlagi sprejema patenta; predlogi sprememb in dopolnitev organiziranosti in ravnanja z intelektualno lastnino.

Za obravnavo intelektualne lastnine sem se odločila zato, ker sem ob opazovanju delovanja proučevanega Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino zaznala številne možne izboljšave, predvsem na področju patentov.

Delo bo zaradi obsežnosti teme in pomembnosti obravnavalo le industrijsko lastnino, ki se bo naslanjalo predvsem na patent in postopek za sprejem patenta, ne pa tudi drugih dveh področij intelektualne lastnine: avtorske in sorodne pravice ter topografije polprevodniških vezij.

HIPOTEZE

Ker ureditev področja intelektualne lastnine postaja vse bolj pomembno področje, sem v diplomskem delu postavila naslednji hipotezi:

Prva hipoteza: Organiziranost Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino in njegovo ravnanje z intelektualno lastnino je v Sloveniji učinkovito in primerljivo z Avstrijo in Nizozemsko.

Druga hipoteza: Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino bo z nenehnimi izboljšavami storitev in kakovostnejšim ter učinkovitejšim delovanjem ponujal bolj strokovne storitve in dosegal boljše rezultate.

METODOLOGIJA DELA

Glede na opredeljeno problematiko in opredeljene cilje bom v diplomskem delu uporabila naslednje metode:

- uporabo referenčne literature v prvem delu za opredelitev pomembnejših pojmov;
- metodo deskripcije za opis značilnosti intelektualne lastnine;
- metodo klasifikacije za razvrstitev pravic intelektualne lastnine;
- metodo komparacije za primerjavo posameznih pravic;
- zgodovinsko metodo za pojasnitev nastanka pravic intelektualne lastnine in oris nastanka sistema intelektualne lastnine;
- metodo dokazovanja in primerjave na podlagi dejstev, ugotovljenih v diplomskem delu.

Metodologija diplomskega dela bo zasnovana na dveh metodoloških konceptih: teoretičnem in raziskovalnem. Pristop k raziskovanju bo deskriptiven, v okviru katerega bom uporabila metodo kompilacije in komparativno metodo. S pomočjo prve bom povzela opazovanja, stališča in sklepe s področja obravnavane teme.

V raziskovalnem delu diplomske naloge bom uporabila metodo študije primera izbranega Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino v primerjavi z izbranimi uradoma v tujini. V tem okviru bom primerjala teoretična spoznanja z dejanskim stanjem. Na začetku se bom omejila na industrijsko lastnino ter v njenem okviru preučila postopek sprejema patenta. Primerjalno analizo sem naredila s pomočjo javno dostopnih gradiv uradov na njihovih spletnih straneh. Obvezno praktično usposabljanje na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino mi je omogočilo dostop do njihovih internih gradiv ter mi pomagalo pri odločitvi za tematiko diplomskega dela.

V uvodu diplomskega dela bom opredelila temo in opis problema, namen in cilj raziskovanja, hipoteze ter metodologijo dela. Poimovanje intelektualne lastnine ter njeno delitev bom podrobneje opisala v drugem poglavju. Naslednje poglavje bo zajemalo pravno ureditev intelektualne lastnine, kjer se bom osredotočila na mednarodno ureditev prava intelektualne lastnine, ureditev prava intelektualne lastnine v Sloveniji ter evropsko ureditev prava intelektualne lastnine. Četrto poglavje bo zajemalo organiziranost in ravnanje z intelektualno lastnino v Sloveniji, pri katerem bom obdelala postopek podelitve patenta v Sloveniji ter nekaj podatkov o Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino in njegovih pomanjkljivostih. V petem poglavju se bom osredotočila na organiziranost in ravnanje z intelektualno lastnino v izbranih državah EU, in sicer na postopek sprejema patenta v Avstriji ter na Nizozemskem. Skupne značilnosti organiziranosti in ravnanja z intelektualno lastnino v Sloveniji, Avstriji in na Nizozemskem bom podrobneje analizirala oziroma primerjala v šestem poglavju. V naslednjem poglavju diplomskega dela bom podala predloge sprememb ter dopolnitev organiziranosti in ravnanja z intelektualno lastnino. Na koncu diplomskega dela je zaključek, ki mu bo sledilo poglavje o literaturi in virih.

2 INTELEKTUALNA LASTNINA

2.1 POJMOVANJE INTELEKTUALNE LASTNINE

Intelektualna lastnina je pojem, ki označuje izide, ki izvirajo iz človekovih ustvarjalnih dejavnosti na področju industrije, književnosti, znanosti in umetnosti (Ivanko, 2002, str. 99).

Intelektualna lastnina je neodvisno področje prava, ki obravnava razpoložljivost, obseg in način pridobitev, uveljavljanje ter preprečevanje zlorab zasebnih, pravno opredeljenih pravic na določenih oblikah intelektualnih stvaritev s področja industrije, znanosti, književnosti in umetnosti ter vrste in dovoljene oblike gospodarskega izkoriščanja na trgu v konkurenčnem okolju (Pretnar, 2002, str. 23). Podjetniška narava teh pravic zahteva tudi ustrezno upravljanje z njimi.

Pravice intelektualne lastnine so izredno pomembne ob upoštevanju narave izključno ekonomskega vidika in treba je poudariti njihovo vlogo in pomen na (Puharič, 2003, str. 144):

- povečanje konkurenčnosti subjektov na trgu;
- raziskave, razvoj in dolgoročni razvoj;
- odpiranje novih delovnih mest;
- povečanje prihodkov države iz davkov;
- vzpostavljanje novih ali širjenje že obstoječih vej gospodarstva.

Intelektualna lastnina je rezultat človeške kreativnosti, imetnika katere je mogoče jasno določiti. Intelektualno lastnino je mogoče zaščititi oziroma registrirati. Vseh pravic intelektualne lastnine pa se ne da registrirati, saj se lahko registrirajo le pravice industrijske lastnine (patent, znamka, model, geografska označba).

Po drugem členu konvencije WIPO¹ se pravice intelektualne lastnine nanašajo na (WIPO, 2011a):

- področja književnosti, znanosti in umetnosti;
- znanstvena odkritja;
- industrijske vzorce in modele;
- varstvo pred nelojalno konkurenco;
- tovarniške, trgovske in storitvene znamke ter komercialna imena in označbe;
- interpretacije umetnikov;
- izume na vseh področjih človeške aktivnosti.

Sporazum TRIPs² je pomembna mednarodna pogodba, ki določa, da se pojem intelektualna lastnina nanaša na (WTO, 2011):

- avtorske pravice in sorodne pravice;
- znamke;
- geografske označbe;
- patente;
- industrijske vzorce in modele;
- topografije polprevodniških vezij;

---

¹ Konvencija WIPO ali Konvencij o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino. Kratica WIPO pomeni World Intellectual Property Organization, sprejeta je bila v Stockholmu.

² Sporazum o trgovskih vidikih pravic intelektualne lastnine (Sporazum TRIPs).

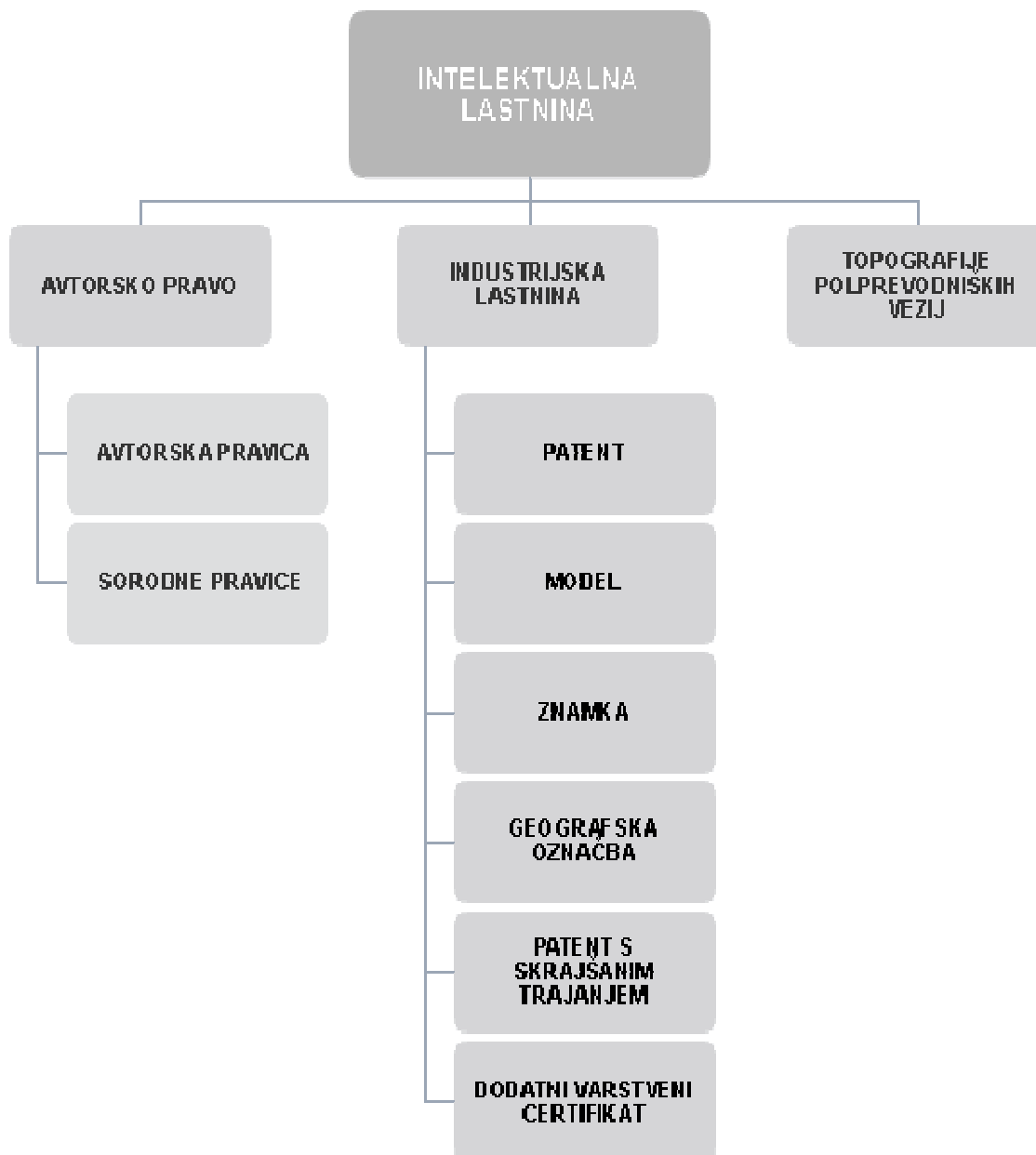
- varstvo neobjavljenih informacij.

2.2 DELITEV INTELKTUALNE LASTNINE

Po definiciji Konvencije o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) se intelektualna lastnina členi na tri kategorije pravic (Pretnar, 2002, str. 50):

- industrijska lastnina;
- avtorske in sorodne pravice;
- ostale pravice, ki se nanašajo na nekatera specifična področja, ki zaradi posebnosti potrebujejo posebne oblike varstva (topografija polprevodniških vezij in varstvo novih rastlinskih sort).

Slika 1: Delitev intelektualne lastnine

Vir: UIL (2011c)

2.2.1 AVTORSKA DELA

Avtorske in sorodne pravice ureja Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah.

Avtorske pravice so pravice, ki ustvarjalcem s področja književnosti, znanosti in umetnosti omogočajo izključno razpolaganje s svojimi deli. Avtorska pravica pripada avtorju na podlagi same stvaritve dela, ko avtor sam odloča, kdo in ali bo lahko njegovo avtorsko delo uporabil in s tem izkoristil njegovo avtorsko pravico. Kot taka zagotavlja avtorju: spoštovanje njegovih moralnih interesov in spoštovanje premoženjskih koristi od izkoriščanja njegovega dela. Enako pa velja tudi za imetnike sorodnih pravic (v skrajšani obliki se uporablja za tiste pravice, ki so sorodne avtorskim). Imetniki sorodnih pravic dovoljujejo tudi izključno izkoriščanje svojih pravic (Chitrakar et al., 2000, str. 12).

Avtorska pravica velja do konca življenja avtorja ter 70 let po avtorjevi smrti.

Avtorska dela večinoma pokrivajo vsa področja avtorskega ustvarjanja. Med avtorska dela uvrščamo: govorna dela, pisana dela, glasbena dela, dramska dela, fotografska in filmska dela, likovna dela, arhitekturna dela, dela uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja, kartografska dela in predstavitve znanstvene, izobraževalne ali tehnične narave (Ivanko, 2002, str. 106).

Kot avtorsko delo pa niso varovani (Ivanko, 2002, str. 107):

- ideje, načela, odkritja;
- uradna besedila z zakonodajnega, upravnega in sodnega področja;
- ljudske književne in umetniške stvaritve.

Za varovanje samega avtorskega dela ni potrebna nikakršna uradna zaščita. Če želi avtor dodaten dokaz o avtorstvu, se delo vpiše ali primerek dela arhivira v register zavarovanih del, ki ga vodi Avtorska agencija za Slovenijo (Ivanko, 2002, str. 107).

Avtorjem pripadajo avtorske pravice za avtorska dela. Avtorska pravica je enovita pravica na avtorskem delu, iz katere izhajajo moralne avtorske pravice (izključna osebna prepričanja), materialne avtorske pravice (izključna premoženjska prepričanja) in druge pravice avtorja (druga upravičenja avtorja); (Ivanko, 2002, str. 107).

Materialne avtorske pravice varujejo premoženjske interese avtorja s tem, da avtor dovoljuje ali prepoveduje uporabo svojega dela. Uporaba dela je dopustna le, če je avtor prenesel ustrezno materialno avtorsko pravico (ZASP-UPB3, 22. in 23. člen).

Moralne avtorske pravice varujejo avtorja glede njegovih duhovnih in osebnih vezi do dela. Avtorju pripada pravica do priznanja avtorskega dela ter pravica do njegove navedbe in oznake (ZASP-UPB3, 16. in 18. člen). Moralne avtorske pravice zagotavljajo avtorju, da lahko uresniči moralne interese v zvezi z njegovim delom, tudi če je pravico do izkoriščanja dela prenesel na drugo osebo.

V nasprotju z avtorskimi pravicami pa sorodne pravice trajajo 50 let od nastanka dela. Imetniki teh pravic so: izvajalci, založniki, izdelovalci podatkovnih baz, proizvajalci zgoščenk in kaset, RTV organizacije.

2.2.2 TOPOGRAFIJA POLPREVODNIŠKIH VEZIJ

Tako imenovane *sui generis* pravice, kot so varstvo novih rastlinskih sort³ in varstvo topografije polprevodniških vezij⁴ se uvrščajo med ostale pravice.

Topografija polprevodniškega vezja je enolično določeno zaporedje medsebojno povezanih slikovnih vzorcev za vsak plast polprevodniškega vezja. Topografijo se lahko zavaruje, če je izvirna, če je rezultat lastnega ustvarjalnega napora ter ob času nastanka ni bila znana iz vsakodnevne rabe v industriji. Te pravice se nanašajo na specifična tehnična področja, ki zaradi svoje posebnost potrebujejo specifične oblike varstva (ZVTPPV-UPB2, 5. člen).

Pravica do varstva topografije pripada njenemu ustvarjalcu, vendar v primeru, da je ustvarjalcev več, jim ta pravica pripada skupno (ZVTPPV-UPB2, 3. člen).

Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino vodi upravni postopek za registracijo topografije, register zavarovanih topografij in druge upravne zadeve, ki se nanašajo na pridobitev varstva.

Topografija je zavarovana s tem, ko je vpisana v register topografij. Izključne pravice začnejo delovati s prvim od naslednjih datumov (ZVTPPV-UPB2, 7. člen):

- datuma vložitve prijave;
- datuma, ko je bila zadevna topografija prvič gospodarsko izkoriščena kjerkoli na svetu.

2.2.3 INDUSTRIJSKA LASTNINA

Industrijska lastnina zajema najpomembnejše podjetniške kategorije – patent, znamko in model. Poleg navedenih pravic, ki jih štiti, pod industrijsko lastnino spada tudi geografska označba.

S priznavanjem pravic s področja industrijske lastnine upravičenci pridobijo materialne in moralne pravice. Nosilci pravic industrijske lastnine materialnih pravic obsegajo izključno pravico njihove gospodarske izrabe in razpolaganja. Nasprotno pa moralne pravice nosilcev pravic industrijske lastnine obsegajo pravice ustvarjalcev izumov, slik in risb, novih oblik telesa, ki se nanašajo na patente, modele in vzorce, da so označeni v prijavi in v vseh listinah (Ivanko, 2002, str. 103).

2.2.3.1 Patent

Gospodarska rast v sedanjem svetu temelji na znanju in izumih. Za vsako tehnično izboljšavo oziroma za izum je potrebnega veliko dela, zaradi katerega se porabi veliko finančnih sredstev. To je razlog, da izumitelj za izum pridobi potrebno finančno pomoč in ga zaščiti tako, da bo izum dolgoročno prinašal prihodke.

Patent se podeli za izum s slehernega področja tehnike, ki je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljiv. To so kriteriji za patentibilnost izuma, tj. možnost, da se izumu podeli patent. Patentirani izum je lahko predmet licenčne pogodbe (ZIL-1-UPB3, 10 člen). Odkritja, znanstvene teorije, načrti, matematične metode in druga pravila, metode in postopki za duhovno aktivnost se ne štejejo za izum in zato ne morejo postati predmet

³ Zakon o varstvu novih sort rastlin

⁴ Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij

patentnega varstva. Patent se ne sme podeliti za izum, če je njegova uporaba v nasprotju z moralo ali javnim redom, ter za izum kirurškega ali diagnostičnega postopka ali postopka zdravljenja, ki se uporablja neposredno na živem človeškem ali živalskem telesu. Pod izjemo pa spada še izum, ki se nanaša na izdelke, predvsem na snovi in zmesi, ki se uporabljajo pri takšnem postopku (ZIL-1-UPB3, 11. člen).

Novost je najpomembnejši element patentibilnosti, ki je hkrati tudi najlažje dokazljiv. Izum oziroma tehnična rešitev je nova (ZIL-1-UPB3, 12. člen), če ni obsežena v znanem stanju tehnike, da torej ni bila pred datumom vložitve patentne prijave dostopna javnost z ustnim ali pisnim opisom, z uporabo ali na katerikoli drugi način. Velja načelo, da mora biti izum nepoznan celemu svetu, zato je pomembno, da izumitelj prijavo vložijo v najkrajšem možnem času. Izum je na inventivni ravni, če za strokovnjaka iz dane stroke predmet izuma očitno ne izhaja iz znanega stanja tehnike. Izum je industrijsko uporabljiv, če se predmet izuma lahko proizvede ali uporabi v katerikoli gospodarski dejavnosti, vključno s kmetijstvom. Pomembno je tudi, da je povprečen tehnični strokovnjak lahko ponovi izum brez posebnega ustvarjalnega napora.

Mežnar (1999, str. 198) navaja na Zakonu o industrijski lastnini temelječo definicijo, in sicer, da se s patentom zavaruje tisti izum, ki je nov ter dosežen na ravni izumiteljstva in je industrijsko uporabljiv.

Patent je pravica, ki lastniku patenta omogoča, da prepove gospodarsko uporabo izuma vsakomur, ki nima njegovega soglasja.

Obstaja več vrst patentov (Likar v: Ivanko, 2002, str. 104):

- redni patent ali patent z normalnim trajanjem (najpogostejša oblika patenta);
- patent s skrajšanim trajanjem;
- dopolnilni patent;
- patent na osnovi izločene prijave.

Poleg patentov, ki trajajo 20 let, podeljuje Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino za nekatere izume patente s skrajšanim trajanjem. Patent s skrajšanim trajanjem je kot »mali brat« patenta. Ta se podeli za izum, ki je nov, industrijsko uporabljiv in je dosežen z ustvarjalnim delom. S tem patentom ni mogoče zavarovati postopkov, novih rastlinskih sort ali živalskih pasem. Patent s skrajšanim trajanjem lahko traja največ deset let, šteto od datuma vložitve prijave, in se zahteva ob vložitvi patentne prijave ali pozneje v dvanajstih mesecih od datuma njene vložitve. Po izteku tega roka zahteve ni mogoče preklicati. Primeren je le za varstvo pravic v Sloveniji (ZIL-1-UPB3, 23. člen).

Izključne pravice, ki jih patent zagotavlja njegovemu nosilcu, so (ZIL-1-UPB3, 18. člen):

- če je predmet patenta proizvod: preprečitev tretjim osebam, brez imetnikove privolitve, da uporabljajo, izdelujejo, ponujajo v prodajo, prodajajo ali v te namene uvažajo ta proizvod;
- če je predmet patenta postopek: preprečitev tretjim osebam, da brez imetnikove privolitve postopek uporabljajo in ponujajo v prodajo, prodajajo ali v te namene uvažajo proizvod, pridobljen neposredno s tem postopkom;
- obseg patentnega varstva je določen z vsebino patentnih zahtevkov.

Izbira poti za pridobitev patentne zaščite v tujini je pomembna zaradi teritorialnega načela⁵ patentnega varstva. Poti za pridobitev varstva v tujini je več in zaradi

---

⁵ Teritorialno načelo pomeni, da je patent varovan le na območju države, kjer je vložena zahteva za podelitev patenta.

medsebojnega prepletanja so te poti zapletene ter finančno zahtevne. Pri izbiri zaščite v tujini pa je treba izhajati iz osnovnega poslovnega namena stranke (Urad RS za intelektualno lastnino, 2009, str. 13).

Patentno varstvo v Sloveniji se lahko pridobi na tri načine, in sicer z vložitvijo (Urad RS za intelektualno lastnino, 2009, str. 13):

- nacionalne prijave pri Uradu RS za intelektualno lastnino (najpogostejša oblika zaščite);
- evropske patentne prijave pri Evropskem patentnem uradu (EPU) na podlagi Evropske patentne konvencije⁶ (EPK);
- mednarodne prijave pri Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino (WIPO) v Ženevi na podlagi Pogodbe o sodelovanju na področju patentov (PCT).

2.2.3.2 Model

Model je pravno zavarovan zunanji videz izdelka, ki je nov in ima individualno naravo. Videz izdelka je opredeljen kot videz celotnega izdelka ali njegovega dela, ki izhaja iz značilnosti, zlasti linij, obrisov, barv, oblike, teksture oziroma materialov izdelka samega ali ornamentov na njem (ZIL-1-UPB3, 33. in 34. člen).

Videz izdelka je nov (ZIL-1-UPB3, 34. člen), če enak videz pred vložitvijo prijave modela ni bil dostopen javnosti. Videz izdelka se šteje za enakega, če se njegove značilnosti razlikujejo le v nepomembnih podobnostih. Model pa zaradi svoje individualne narave naredi na potrošnika drugačen vtis kot drugi znani videzi izdelkov.

Zunanja podoba izdelka je bistvena za pridobitev registracije, ki mora imeti individualno naravo in mora biti nova. Z modelom pa ni mogoče zavarovati značilnosti videza izdelka, ki so določene izključno z njegovo tehnično funkcijo ali pa morajo biti v natančni obliki in dimenzijah reproducirane. Videz izdelka se ne more registrirati kot model, če vsebuje embleme, grbe s posebnim javnim pomenom, zastave, znamenja, če videz izdelka nasprotuje javnemu redu in morali, če ni nov, nima individualne narave, če vsebuje kratico ali ime kakšne države ali mednarodne organizacije ali njen znak, razen z dovoljenjem pristojnih organov (Urad RS za intelektualno lastnino, 2008, str. 3 in 8).

Registrirani model torej daje imetniku izključno pravico preprečiti tretjim osebam, da bi brez njegovega soglasja uporabljale izdelek. Imetnik modela ima (ZIL-1-UPB3, 37. člen) izključno pravico do uporabe modela, ki se nanaša na njegovo in gospodarsko izkoriščanje, ki obsega ponujanje in izdelovanje ter dajanje predmetov varstva za varovanje z modelom na trg, uvažanje ali izvažanje. Imetnik pa ne more preprečiti uporabe modela v okviru dejanj reproduciranja za namene citiranja ali učenja.

Varstvo modela traja eno ali več petletnih obdobij od datuma vložitve prijave, največ pa 25 let. Ob plačilu ustreznih pristojbin se lahko obnavlja vsakih pet let. Če se model nanaša na več izdelkov, se lahko obnovi za celotni model ali v zoženem obsegu le za nekatere izdelke.

Varstvo modela v Sloveniji se lahko pridobi na tri načine: po nacionalni poti z vložitvijo prijave pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino, po mednarodni poti na podlagi Haškega sporazuma z vložitvijo prijave pri Mednarodnem uradu Svetovne

---

⁶ Na temelju Evropske patentne konvencije je podeljen evropski patent, za katerega je treba vložiti evropsko patentno prijavo na EPU. Evropski patent zagotavlja enake pravice kot nacionalni patenti, ki so podeljeni v posameznih državah, ter se za njegovo podelitev lahko zahteva za eno ali več držav članic EPK.

organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) v Ženevi, od leta 2004 po evropski poti z vložitvijo prijave za model Skupnosti⁷ pri Uradu za usklajevanje na notranjem trgu⁸ (OHIM) v Španiji (Urad RS za intelektualno lastnino, 2009, str. 26).

2.2.3.3 Znamka

V nadaljevanju se bom osredotočila na pojem znamka, ki je najpomembnejša kategorija med podjetniškimi identifikatorji, s katerimi bom označevala tako blagovno kot storitveno znamko.

Blagovna oziroma storitvena znamka omogoča razlikovanje enakega ali podobnega blaga ali storitev, ki je pravno zavarovan znak ali kakršnakoli kombinacija znakov in ga je mogoče grafično prikazati. Ti znaki so zlasti besede, črke, številke, figurativni elementi, tridimenzionalne podobe ali kombinacija barv (Puharič, 2004, str. 280).

Registrirana znamka daje imetniku izključno pravico preprečiti tretjim osebam, da bi uporabljali znak, ki je enak ali zavajajoče podoben njegovi znamki brez njegovega soglasja za enako ali podobno blago ali storitve. Registrirana znamka ne izključuje pravice drugega, da registrira enak ali podoben znak za označevanje druge vrste blaga ali storitev, razen če gre za slovečo znamko, ki je široko znana in uveljavljena na svetovnem trgu in ki jo poznajo tudi tisti potrošniki, ki sicer ne kupujejo takih izdelkov, in ki po tem učinkuje že na simbolni ravni (Pretnar, 2002, str. 65).

Od države do države se prav tako razlikuje trajanje varstva znamke. Varstvo blagovne znamke in trgovskih imen navzgor ni časovno omejeno, ampak večinoma ne traja manj kot deset let. Varstvo blagovnih znamk se v nasprotju z drugimi pravicami industrijske lastnine lahko obnovi, in sicer za vse blago ali storitve ali v zoženem obsegu le za nekatero blago ali storitve.

Licenciranje blagovne znamke lahko razumemo kot nek dogovor, ki poteka med dvema strankama, in sicer tako, da ena stranka omogoči oziroma da privolitev drugi stranki za uporabo svoje blagovne znamke v skladu s specifičnimi pogoji v poslu (Wilkof, 2005, str. 2).

Znamka se lahko za druge države registrira na tri načine: nacionalna prijava, vložena pri ustreznem organu tuje države; mednarodna prijava po Madridskem sporazumu o mednarodnem registriranju znamk in njegovem protokolu in evropska prijava znamk z vložitvijo prijave za znamko Skupnosti⁹ pri Uradu za usklajevanje na notranjem trgu v Španiji (Urad RS za intelektualno lastnino, 2009, str. 22).

2.2.3.4 Geografska označba

Definicija, ki jo podaja Sporazum TRIPs in jo povzema tudi slovenski Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1-UPB3, 55. člen), navaja, da se z geografsko označbo zavarujejo oznake, ki z nekega geografskega območja označujejo izvor blaga, če je kakšna značilnost tega blaga bistveno odvisna od njegovega geografskega porekla. Na trgu geografska označba

---

⁷ Model Skupnosti (CD) zagotavlja zanesljivo in enotno varstvo na celotnem ozemlju Evropske unije. Tak model je varovan v vsaki novi državi članici.

⁸ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade marks and designs) – OHIM

⁹ Znamka Skupnosti (CTM) je pravica, ki jo pridobi fizična ali pravna oseba na podlagi določenega znaka, ki imetniku omogoča, da doseže nemoteno uporabo in varstvo svoje znamke na celotnem trgu Evropske unije z eno prijavo in enim samim postopkom registracije.

omogoča razlikovanje istovrstnega blaga glede na njegove določene posebne lastnosti, ki so odvisne od geografske lege.

Po Zakonu o industrijski lastnini se kot geografska označba ne sme registrirati geografska oznaka za kmetijske pridelke oziroma živila ter za vina in druge proizvode iz grozdja in vina¹⁰ (ZIL-1-UPB3, 55. člen).

Trajanje ni časovno omejeno, prav tako ni treba plačevati pristojbin za vzdrževanje.

---

¹⁰ V Zakonu o kmetijstvu je urejeno označevanje kmetijskih pridelkov oziroma živil v Sloveniji, označevanje vina in drugih proizvodov iz grozdja in vina pa v Zakonu o vinu in drugih proizvodov iz grozdja in vina.

3 PРАВNA UREDITEV PODROČJA INTELEKTUALNE LASTNINE

Medtem ko so se pravice intelektualne lastnine skozi čas spreminjale, pa je njihov namen ostal enak. Namen teh pravic pa je zaščititi inovativne izdelke in storitve, podjetja in osebe ter njihove investicije, ki so omogočili, da lahko tržijo in distribuirajo svoje izdelke končnim uporabnikom ter da se njihovih izdelkov ali storitev ne kopira. S tem ko se varujejo intelektualne stvaritve, se posredno varujejo tudi investicije v njih, zaradi tega postajajo te pravice vse bolj pomembne, saj večkrat dosegaajo ogromne ekonomske vrednosti.

Zaščita pravic intelektualne lastnine se od države do države razlikuje in ni enotna, zaradi česar se nosilci pri uveljavljanju pravic intelektualne lastnine soočajo s številnimi pravno-ekonomskimi problemi. Zaščita pravic v posameznih državah članicah je lahko zapleten in drag postopek. Vseh intelektualnih stvaritev se ne da ustrezno tehnično zaščititi in zato so te stvaritve velikokrat izpostavljene kopiranju, pridobivanje finančnih koristi s strani oseb, ki niso bile njihov avtor, in distribuiranja. Z mednarodno usklajeno zakonodajo intelektualne lastnine se poskuša preprečiti in onemogočiti kršiteljem, da bi svoje nezakonite aktivnosti prenesli iz držav z visoko v države z nizko zaščito pravic intelektualne lastnine.

Pravice intelektualne lastnine ščiti predvsem nacionalna zakonodaja.

3.1 ZGODOVINA PRAVA PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE

Že v grški literaturi najdemo razmišljanja o varstvu intelektualne lastnine, v antičnem obdobju pa je prevladovalo prepričanje, da mora ustvarjalnost posameznika bogatiti vse ljudi. Rimsko pravo intelektualnih stvaritev ni varovalo. Zaradi tehničnega napredka so se prvi resnejši poskusi varovanja intelektualne lastnine pojavili šele v zgodnjem novem veku. Uveljavljati se je začelo razmišljanje, da zaščita intelektualnih stvaritev spodbuja ustvarjalnost in s tem tehnološki in intelektualni razvoj. Takšni pravni akti, ki temeljijo na tovrstnem razmišljanju, so privilegij, ki jih ustvarjalcem podeljuje vladar. Privilegiji s področja intelektualnih stvaritev so se začeli podeljevati tudi za druga področja kot nagrada za izumitelje ali kot nagrada za druge stvaritelje. Leta 1450 je iznajdba tiska pospešila razmnoževanje avtorskih del, zato so se s privilegiji začela varovati tudi avtorska dela. Privilegiji so se tako močno razširili, da so že ogrozili gospodarski razvoj družbe. Izkazalo se je, da je pravica intelektualne lastnine pravzaprav monopolna pravica, kar pa velja še danes ter ni v skladu z načelom proste konkurence (Pretnar, 2002, str. 75–77).

Tudi pri patentih je že od 14. stoletja veljala podobna enačba: privilegij in monopol. Vladarji so posameznikom podeljevali sistem subjektivnih pravic, izjema je bila Beneška republika, ki je že leta 1474 sprejela *Parte veneziane*, ki se pogosto navaja kot prvi patentni zakon. Patentov niso razumeli kot »prijatelj« javnega interesa, ampak kot škodljivce, ki omejujejo trgovino in pošteno konkurenco, garanje, prizadevanje, trud in vajo. Zato je bil leta 1623 v Angliji sprejet *Statute of monopolies*, ki je prepovedal vse monopole, razen tistih monopolov, ki so bili podeljeni kot patenti za varstvo izumov. Vse do leta 1852 se je patentna zakonodaja na temelju tega zakona razvijala, da bi sledila izzivom industrijskega razvoja. V Franciji in Ameriki sta bila ob koncu 18. stoletja sprejeta dva nacionalna zakona o patentih, ki nista temeljila na podeljevanju privilegijev. Pojem industrijske lastnine pa izhaja ravno iz omenjenega francoskega zakona. V 19. stoletju se je patentna zakonodaja razširila po vsej Evropi (Pretnar, 2002, str. 77–78).

3.2 VIRI PRAVA INTELEKTUALNE LASTNINE

Vire prava intelektualne lastnine, ki so številni in raznovrstni, lahko razvrstimo glede na različne kriterije. Najsplošnejši razdelitvi virov prava intelektualne lastnine sta (Miladinović, 2003, str. 25):

- mednarodni, regionalni in nacionalni viri;
- viri prava industrijske lastnine in avtorskega prava.

Pravo intelektualne lastnine se deli na (Pretnar, 2002, str. 49):

- pravo industrijske lastnine;
- pravo avtorskih in sorodnih pravic.

Kategorije, ki se omenjajo v konvenciji WIPO, se nanašajo na delitev intelektualne lastnine na avtorske in sorodne pravice ter industrijsko lastnino.

Mednarodna unifikacija močno posega v varstvo intelektualne lastnine. Na tem področju pa imamo v Republiki Sloveniji dva osnovna zakona: Zakon o industrijski lastnini in Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah.

3.3 MEDNARODNA UREDITEV PRAVA INTELEKTUALNE LASTNINE

Osnovni namen mednarodnega sistema je bil preprečiti ponarejanje blaga in piratstva v mednarodni trgovini, saj v številnih državah do 19. stoletja niso imeli v celoti oblikovanih nacionalnih zakonov in predpisov s področja intelektualne lastnine, zato so se pojavile ideje, da bi poenotili pravo intelektualne lastnine na mednarodni ravni. Povod za nastanek mednarodnega sistema intelektualne lastnine je razmah mednarodne trgovine (Pretnar, 2002, str. 89).

Razvoj mednarodnega sistema intelektualne lastnine se je razvijal na temeljih Pariške in Bernske konvencije v množico dodatnih konvencij, pogodb in sporazumov. Teritorialno načelo je načelo, na katerem temelji mednarodni sistem. To je eno od nespornih načel mednarodne gospodarske in politične ureditve ter izhaja iz temeljnega načela suverenosti vsake države. Zgodovinske okoliščine logično odraža tudi sedanji sistem. Odsotnost načela nacionalnega obravnavanja je bila sprva glavni vir težav v mednarodni trgovini, vendar je ta problem rešen s Pariško in Bernsko konvencijo. Številne tehnične pogodbe so bile sprejete v desetletjih po drugi svetovni vojni, poleg nekaterih vsebinskih sporazumov, kot na primer Pogodbe o sodelovanju na področju patentov (PCT)¹¹ in na področju znamk, in sicer Madridski protokol (Pretnar, 2002, str. 91).

3.3.1 PARIŠKA IN BERNSKA KONVENCIJA

V letu 1870 sta bili po dunajski svetovni razstavi sprejeta Pariška konvencija o varstvu industrijske lastnine ter Bernska konvencija na področju avtorskega prava. Obe sta v veljavi še danes z manjšimi spremembami, ki vsebujejo vrsto podobnih odločb (Pretnar, 2002, str. 83).

Različne države imajo različno zakonsko urejeno varstvo pravic intelektualne lastnine in ob tem materialno-pravna kodifikacija ni bila mogoča. Čeprav se konvenciji ne spuščata v

---

¹¹ PCT – Patent Cooperation Treaty: prijavitelji lahko z eno patentno prijavo zahtevajo mednarodno poizvedbo in mednarodni prehodni preizkus za potrebe patentnega varstva v več kot 120 državah, njihovo število pa vztrajno raste.

materialno-pravno urejanje, pa vsebujeta določene pravice, ki jih morajo zagotavljati države podpisnice. Sankcija za nespoštovanje minimalnih pravic intelektualne lastnine je lahko mednarodna izolacija držav kršiteljic.

Pariška konvencija je bila sprejeta leta 1883 in je prvi večstranski univerzalni mednarodni sporazum ter najstarejši vir mednarodnega prava industrijske lastnine. Pariška konvencija predstavlja steber mednarodnega patentnega sistema in je bila večkrat revidirana. Pariška konvencija pride v poštev za države, ki sestavljajo unijo za varstvo industrijske lastnine, kar je določeno po 1. členu Pariške konvencije. Patenti za izume, uporabni modeli, storitvene znamke, industrijski vzorci ali modeli, tovarniške ali trgovske znamke, trgovsko ime in trgovske označbe ali ime izvora ter zatiranje neloyalne konkurence so po Pariški konvenciji predmet varstva industrijske lastnine (Puharič, 2003, str. 657).

Vsebinska določila Pariške konvencije lahko razvrstimo na tri skupine (Pretnar, 2002, str. 81):

- Načelo formalne vzajemnosti ali nacionalnega obravnavanja predvideva, da mora vsaka država, podpisnica konvencije, priznati pripadnikom drugih podpisnic enako varstvo, kot ga priznava svojim pripadnikom. To načelo predvideva samo izenačitev tujcev z domačimi pripadniki pri pridobitvi varstva in ne izenačitve pogojev varstva med članicami.
- Načelo prednostne pravice pravi, da lahko vlagatelj na osnovi prve prijave, ki je vložena v državi podpisnici, v določenem časovnem obdobju zaprosi za varstvo v vsaki državi podpisnici. Te prijave bodo imele prednost pred prijavi, ki bi jih vložila druga oseba za enak izum, znamko ali model v vmesnem časovnem obdobju.
- Skupna pravila kot načelo neodvisnosti za patente. Patenti, ki so podeljeni v različnih državah podpisnicah za enak izum, so neodvisni drug od drugega. Tudi za znamke velja podobno načelo neodvisnosti.

Bernska konvencija je bila sprejeta 1886, tri leta po Pariški konvenciji, in je najstarejša konvencija na področju avtorskih pravic, katere namen je bil varstvo književnih in umetniških del. Bernska konvencija vsebuje določila v zvezi s pravicami držav v razvoju in določa minimalne standarde varstva, ki jih v Pariški konvenciji ni (Pretnar, 2002, str. 83).

Podobno kot v Pariški konvenciji se določila Bernske konvencije delijo na tri osnovna načela, in sicer (WIPO, 2011b):

- Načelo nacionalnega obravnavanja: dela, ki imajo izvor v eni od držav podpisnic konvencije morajo uživati enako varstvo v vsaki od držav podpisnic konvencije, kot ga ta država podeljuje svojim državljanom.
- Zahteva za pridobitev in uživanje avtorskih pravic ne sme biti odvisna od nobene formalnosti, torej se mora varstvo podeliti samodejno, brez zahtev po registraciji, devizni vlogi.
- Neodvisnost varstva, ki predstavlja uveljavljanje in uživanje priznanih pravic neodvisno od uveljavljanja varstva v državi, v kateri je delo nastalo.

Obe konvenciji sta neprestano revidirani. Sledile so še tri revizije Bernske konvencije, kar potrjuje, da sta stalno sledili trendom in nista zaradi tega nikoli zastareli, saj sta še danes temeljna stebra za varstvo pravic intelektualne lastnine.

Za izvajanje in spoštovanje Pariške in Bernske konvencije je bilo treba ustanoviti ustrezne mednarodne institucije. Konvenciji sta se združili v organizacijo, imenovano Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO), ki skrbi za izvrševanje obeh konvencij.

3.3.2 KONVENCIJA O USTANOVITVI SVETOVNE ORGANIZACIJE ZA INTELKTUALNO LASTNINO (KONVENCIJA WIPO)

Konvencija WIPO, ki je bila podpisana leta 1967 v Stockholmu, je bila ustanovljena organizacija in administracija svetovne organizacije. Konvencija je pomembna predvsem zato, ker izjemno široko opredeljuje pojem intelektualne lastnine (Repas, 2007, str. 65–66).

Konvencija WIPO ne spada v vrsto specialnih pogodb ter je tudi ni mogoče klasificirati samo pod področje industrijske lastnine in ne pod področje avtorskih pravic po določbah Pariške ali Bernske konvencije. Z združitvijo Pariškega in Bernskega sekretariata, ki sta bila pod nadzorom švicarske vlade, je nastala Konvencija WIPO. Sekretariata sta bila leta 1893 združena v Enotni mednarodni urad za intelektualno lastnino, t. i. BIRPI¹². BIRPI so leta 1960 preselili iz Berna v Ženevo, s Konvencijo WIPO se je iz BIRPI razvila WIPO, ki je s sporazumom postala specializirana agencija v OZN (Pretnar, 2002, str. 86–87).

3.3.3 SPORAZUM O TRGOVINSKIH VIDIKIH PRAVIC INTELKTUALNE LASTNINE (SPORAZUM TRIPs)

Sporazum TRIPs je rezultat urugvajskih pogajanj, v okviru teh pogajanj je nastala tudi Konvencija o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije¹³, katere naslednica je GAAT¹⁴. Države članice Svetovne trgovinske organizacije so tudi države podpisnice Sporazuma TRIPs (Repas, 2007, str. 66).

Sporazum TRIPs je eden od najpomembnejših sporazumov s področja prava intelektualne lastnine. Njegova pomembnost se kaže v dveh dejstvih: da določa skupna načela v zvezi z uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine in da je prvi mednarodni standard, ki določa minimalne vsebinske standarde varstva pravic intelektualne lastnine (Repas, 2007, str. 66).

Zanimivo je, da v Sporazumu TRIPs ni posebnih določil glede varstva pred nepoštено konkurenco, ampak se sklicuje zgolj na določila Pariške konvencije, torej Sporazum TRIPs vsebuje ključna določila Pariške in Bernske konvencije, navedena kot lastno vsebino.

Sporazum TRIPs poleg načela nacionalnega obravnavanja in minimalnih pravic, ki sta značilna tudi za Pariško konvencijo, vsebuje še načelo največjih ugodnosti. To načelo pomeni, da za vsako prednost, ugodnost, privilegij ali imuniteto, ki jo da neka članica državljanu katerekoli druge članice, mora ta druga članica enako ugodnost takoj nakloniti vsem državljanom vseh drugih članic (Repas, 2007, str. 67).

3.4 UREDITEV PRAVA INTELKTUALNE LASTNINE V REPUBLIKI SLOVENIJI

Pravo intelektualne lastnine urejajo pravice na intelektualnih stvaritvah ter jih lahko opredelimo kot skupek pravnih pravil, ki zadeva pravice, ki so povezane z ustvarjalnim prizadevanjem ali komercialnim ugledom ali dobrim imenom in se zato imenuje tudi kot pravo nematerialnih dobrin (Repas, 2007, str. 32).

---

¹² BIRPI je francoska kratica za Bureaux Internationaux Reunis pour la Protection de la Propriete Intellectuelle.

¹³ World Trade Organization – WTO

¹⁴ GAAT – General Agreement on Tariffs and Trade oziroma Splošni sporazum o carinah in trgovini

Pravo intelektualne lastnine je novejša disciplina, ki je sestavljena iz dveh delov (Repas, 2007, str. 32):

- Pravo industrijske lastnine, ki se nanaša na pravice industrijske lastnine. Varuje predvsem tiste rezultate človekove dejavnosti, ki pomenijo nove tehnične rešitve ali znake razlikovanja in so tehnično izvedljive v proizvodnji.
- Avtorsko pravo, ki ne vsebuje samo avtorskih pravic, temveč tudi njim sorodne pravice. Varujejo stvaritve, ki niso tehnične narave, ki je razlog, da jih ni vedno mogoče množično industrijsko reproducirati.

Povzamem lahko, da intelektualna lastnina zadeva vse v zvezi z rezultati oziroma dosežki človekove ustvarjalnosti, medtem ko je pravo industrijske lastnine način, s katerim se zagotavlja varstvo teh dosežkov.

Poleg intelektualne lastnine obstajajo še druge:

- varstvo novih rastlinskih sort;
- varstvo polprevodniških vezij.

Trije slovenski zakoni so pravna podlaga intelektualni lastnini, ki se povezujejo s tujimi zakoni prek več mednarodnih konvencij in sporazumov. Ti trije zakoni so (Ivanko, 2002, str. 102):

- Zakon o industrijski lastnini (Uradni list RS, št. 51/06);
- Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07);
- Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij (Uradni list RS, št. 81/06).

Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno po Ustavi Republike Slovenije in jih zato ni treba prevzeti v pravni red Republike Slovenije. S področja intelektualne lastnine v Sloveniji trenutno velja 23 mednarodnih pogodb (UIL, 2011d).

3.4.1 ZAKON O AVTORSKIH IN SORODNIH PRAVICAH

Novi Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah iz leta 2007 je podrobneje uredil postopke za določanje tarif ter je uvedel Svet za avtorsko pravo, ki je bil ustanovljen pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino, da ob sporu določi primerno tarifo (ZASP-UPB3, 157. člen).

Republika Slovenija je z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah zagotovila pravno varstvo teh pravic. Avtorska pravica po tem zakonu obsega pravico avtorjev na njihovih delih s področja književnosti, znanosti in umetnosti (ZASP-UPB3, 1. člen), ki traja za čas življenja avtorja ter še 70 let po njegovi smrti, če ni z zakonom definirano drugače (ZASP-UPB3, 59. člen).

Republika Slovenija je z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah zagotovila pravno varstvo teh pravic.

Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah ureja (ZASP-UPB3, 1. člen):

- pravico avtorjev na njihovih delih s področja književnosti, znanosti in umetnosti (avtorska pravica);
- pravice izvajalcev, proizvajalcev fonogramov, filmskih producentov, radijskih ali televizijskih organizacij, založnikov in izdelovalcev podatkovnih baz (sorodne pravice);
- individualno in kolektivno upravljanje in uveljavljanje avtorskih in sorodnih pravic.

Med avtorska dela se štejejo (ZASP-UPB3, 5. člen): govornjena dela (npr. pridige, predavanja); pisna dela (npr. priročniki, članki, študije); glasbena dela z besedilom ali brez besedila; gledališka, gledališko-glasbena in lutkovna dela; koreografska in pantomimska dela; fotografska dela in dela, narejena po postopku, podobnem fotografiranju; avdiovizualna dela; likovna dela (npr. slike, kipi, grafike); arhitekturna dela (npr. skice, načrti in izvedeni objekti s področja arhitekture, urbanizma in krajinske arhitekture); dela uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja; kartografska dela; predstavitve znanstvene, izobraževalne ali tehnične narave.

3.4.2 ZAKON O INDUSTRIJSKI LASTNINI

Zakon o industrijski lastnini, ki je bil sprejet 23. maja 2001¹⁵, se hitro odziva na razvoj prava industrijske lastnine zunaj naših meja, zlasti v razvitih državah. Ta zakon je vsebinsko urejen z direktivami Evropske unije o približevanju prava znamk držav članic in o pravnem varstvu modelov. Zakon o industrijski lastnini je predpis sistemske narave ter celovito ureja skoraj celotno področje industrijske lastnine (Puharič, 2003, str. 33).

Zakon o industrijski lastnini določa vrste pravic industrijske lastnine in postopke za podelitev in registracijo teh pravic ter sodno varstvo pravic in zastopanje strank po postopkih, določenih v tem zakonu (ZIL-1-UPB3, 1. člen).

Pravice industrijske lastnine po Zakonu o industrijski lastnini so (ZIL-1-UPB3, 1. člen):

- patent;
- model;
- znamka;
- geografska označba.

Zakona o industrijski lastnini določa vsebino in predmet, ki ju ureja obravnavani zakon, vendar pa Zakon o industrijski lastnini ne ureja vseh pravic industrijske lastnine, ker so nekatere urejene tudi z drugimi zakoni (Puharič, 2003, str. 31–32).

Za pridobitev posamezne pravice industrijske lastnine (ZIL-1-UPB3, 3. člen) v Republiki Sloveniji se ob upoštevanju 17. člena tega zakona zahteva nacionalno prijavo, ki se vloži pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino v skladu z Zakonom o industrijski lastnini.

Po Zakonu o industrijski lastnini se v zvezi s pridobitvijo in vzdrževanjem veljavnosti pravic plačujejo pristojbine, ki se plačujejo v rokih, določenih v tem zakonu. Če pristojbine niso pravočasno v celoti plačane, se smatra, da je vloga umaknjena, razen, če ta zakon določa drugače (ZIL-1-UPB3, 9. člen).

Ob vložitvi prijave ene izmed pravic industrijske lastnine je treba upoštevati štiri pravilnike, ki urejajo obravnavano tematiko (Puharič, 2003, str. 52):

- Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti (Uradni list RS, št. 102-5003/01);
- Pravilnik o vsebini prijave modela (Uradni list RS, št. 102-5002/01);
- Pravilnik o vsebini prijave znamke (Uradni list RS, št. 102-5001/01);
- Pravilnik o registrih prijav in pravic industrijske lastnine ter potrdilu o prednostni pravici (Uradni list RS, št. 102-5000/01).

---

¹⁵ Prvi Zakon o industrijski lastnini je bil sprejet že leta 1992.

3.4.3 DRUGA ZAKONODAJA

Glede na pomembnost problematike intelektualne lastnine je ta omenjena še v drugih zakonih in dokumentih Republike Slovenije:

- Ustavi Republike Slovenije;
- Kazenskem zakoniku Republike Slovenije,
- Zakonu o obligacijskih razmerjih;
- Zakonu o gospodarskih družbah.

Varstvo pravic intelektualne lastnine je po uradni dolžnosti predmet dela:

- Generalnega carinskega urada;
- Generalne policijske uprave;
- Tržnega inšpektorata Republike Slovenije;
- Sodišča Republike Slovenije;
- Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

Imetnik pravice intelektualne lastnine v primeru kršitve svojih pravic lahko izbira med uporabo ukrepov civilne, kazenske in upravne narave.

Kazenski ukrepi sodijo v pristojnost policije, državnega tožilstva in krajevno pristojnih okrajnih sodišč. Kršitve pravic intelektualne lastnine so lahko tudi kazniva dejanja. Po Kazenskem zakoniku (KZ-1, 16. in 24. poglavje) spada med kazniva dejanja s področja intelektualne lastnine naslednje:

- kršitev moralnih avtorskih pravic (KZ-1, 147. člen);
- kršitev materialnih avtorskih pravic (KZ-1, 148. člen);
- kršitev avtorskih sorodnih pravic (KZ-1, 149. člen);
- neupravičena uporaba tuje oznake ali modela (KZ-1, 233. člen);
- neupravičena uporaba tujega izuma ali topografije (KZ-1, 234. člen).

3.5 EVROPSKA UREDITEV PRAVA INTELEKTUALNE LASTNINE

Evropska unija je sprejela kar nekaj direktiv, ki se nanašajo na intelektualno lastnino. Poleg tega je večina držav EU tudi podpisnica ostalih mednarodnih konvencij, ki so bile predstavljene v prejšnjih poglavjih. V nadaljevanju navajam nekatere pomembne predpise na področju prava intelektualne lastnine v EU, ki veljajo za vse pravice intelektualne lastnine (UIL, 2011g):

1. Direktiva št. 2004/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL L 195, 2. 6. 2004, str. 16);
2. Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003 z dne 22. julija 2003 o carinskem ukrepanju zoper blago, glede katerega obstaja sum, da krši določene pravice intelektualne lastnine, in o ukrepih, ki jih je treba sprejeti zoper blago, glede katerega je ugotovljeno, da je kršilo take pravice (UL L 196, 2. 8. 2003, str. 7);
3. Direktiva št. 98/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 1998 o pravnem varstvu biotehniških izumov (UL L 213, 30.7.1998, str. 13);
4. Direktiva št. 98/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra 1998 o pravnem varstvu modelov (UL L 289, 28. 10. 1998, str. 28)
5. Prva direktiva Sveta št. 89/104/EGS z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL L 40, 11. 2. 1989, str. 1);
6. Direktiva Sveta št. 91/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter določenih pravicah, sorodnih avtorskim, na področju intelektualne lastnine (UL L 346, 27. 11. 1992, str. 61)

7. Direktiva Sveta št. 87/54/EGS z dne 16. decembra 1986 o pravnem varstvu topografije polprevodniških vezij (UL L 24, 27. 1. 1987, str. 36).

4 ORGANIZIRANOST IN RAVNANJE URADA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INTELKTUALNO LASTNINO

V tem poglavju bom na kratko predstavila Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino in splošna načela pri prijavi pravic industrijske lastnine. Predvsem bom izpostavila potek sprejema patenta v Sloveniji. Zanimalo me bo, ali je ta postopek primeren, oziroma bom na podlagi postopka ugotavljala tako njegove pomanjkljivosti kot tudi pomanjkljivost same organizacije.

V vsakem pogledu je sprejem patenta pomemben vidik intelektualne lastnine. Če izumitelji izumljajo, pa je pomembno, da se izumi ustrezno zaščitijo.

4.1 URAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INTELKTUALNO LASTNINO

Poleg pravnih virov obstaja v Republiki Sloveniji še nacionalni urad s področja intelektualne lastnine, ki se ukvarja z varstvom intelektualne lastnine, in sicer t. i. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino sodi med manjše ustanove v Evropi, ki dosega visoko produktivnost na področju razmerja med številom vloženih prijav za pravice industrijske lastnine in številom zaposlenih ter s tem postaja ključni akter slovenskega inovacijskega okolja. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino deluje v sestavi Ministrstva za gospodarstvo Republike Slovenije in je pri svojem delu samostojen¹⁶.

Urad je pristojen za opravljanje nalog s področja intelektualne lastnine, ki vključuje področje avtorskega prava in prava industrijske lastnine. Med ključne storitve urada pa sodijo: pravna zaščita intelektualne lastnine, izvajanje tehnoloških študij in raziskav pri oblikovanju strategije in ideje ter izobraževanje.

Naloge Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino so (ZIL-1-UPB3, 5. člen):

- sprejemanje prijav, s katerimi se zahteva pridobitev pravic industrijske lastnine;
- samostojno in neodvisno vodenje postopkov za podelitev patentov ter registracijo modelov, znamk in geografskih označb ter njihovo podeljevanje;
- vodenje registrov pravic iz industrijske lastnine;
- opravljanje informacijskih storitev v zvezi s pravicami industrijske lastnine;
- zastopanje Republike Slovenije pri tujih in mednarodnih organizacijah, ki delujejo na področju industrijske lastnine.

V postopku podelitve ali registracije pravic industrijske lastnine, vzdrževanja njihove veljavnosti, pri vodenju registrov pravic in drugih registrov Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino izdaja odločbe, sklepe in akte (ZIL-1-UPB3, 9. člen).

Urad nudi naslednje storitve (UIL, 2011b):

- poizvedbe po podatkovnih zbirkah urada;
- informacije na CD-ROM-ih;
- poizvedbe o stanju tehnike z mnenjem;
- priprava podatkovnih zbirk v formatirani obliki;

---

¹⁶ Urad je bil uradno ustanovljen 25. 6. 1991 z uveljavitvijo Zakona o industrijski lastnini je 4. 4. 1992 urad začel delovati v polnem obsegu.

- poizvedbe o podobnosti ali identičnosti znamke ali znaka,
- CETMOS (Central European Trade Mark Observation Service) – informacijska storitev urada;
- selektivno razdeljevanje informacij in spremljanje objav znamk;
- priprava portfeljev;
- pisna mnenja tujih uradov o novosti in inventivnosti izuma;
- nestandardne informacijske storitve;
- PRVA i-informacijska storitev urada;
- čitalnica.

V strukturi organizacije je na čelu Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino direktor, ki vodi urad skupaj s kolegijem, ki ga sestavljajo vodje sektorjev. Na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino je bilo 31. 5. 2011 zaposlenih 46 oseb, ki imajo sklenjeno pogodbo za nedoločen čas, kar je tudi maksimalno število glede na kadrovski načrt vlade.

4.2 SPLOŠNA NAČELA

Načelo prve prijave, unijska prednostna pravica in razstavna prednostna pravica se pojavljajo pri prijavi za pridobitev pravic industrijske lastnine.

Za načelo prve prijave gre, kadar dva ali več prijaviteljev vložijo prijave za pridobitev varstva za isti izum, videz izdelka ali znak, ima tisti prijavitelj, ki ima zgodnejši datum prijave ali prednostne pravice, prednost za pridobitev varstva pred drugimi prijavitelji, če je ta zahtevana (ZIL-1-UPB3, 4. člen).

Unijska prednostna pravica pomeni, da kdor pravilno vloži prijavo patenta modela ali znamke v državi članici Pariške unije ali WTO, ima v drugi državi prednostno pravico ob vložitvi prijave. Ob vložitvi prijave mora oseba, ki zahteva prednostno pravico, navesti datum zahtevane prednostne pravice. V roku treh mesecev je treba še sporočiti številko prve prijave in državo oziroma urad vložitve prve prijave. Rok za uveljavljanje prednostne pravice je od dneva vložitve prve prijave, pri čemer je za patent dvanajst mesecev, za znamko in model pa šest mesecev (ZIL-1-UPB3, 61. člen).

Razstavna prednostna pravica: oseba, ki v državi članici Pariške unije ali WTO razstavi izum, videz izdelka ali uporabi znak za označevanje blaga ali storitev na uradni ali uradno priznani mednarodni razstavi, lahko v treh mesecih od dneva zaprtja razstave v svoji prijavi zahteva prednostno pravico od prvega dne razstavitve. Ob vložitvi prijave je treba navesti podatke, ko je pravica zahtevana, in sicer: podatke o kraju razstave, vrsti razstave, datumih njenega odprtja in zaprtja ter o prvem dnevu razstavitve ter predložiti pisno potrdilo pristojnega organa države članice Pariške konvencije ali WTO, da gre za uradno ali uradno priznano mednarodno razstavo. Z zahtevanjem razstavne prednostne pravice se ne more podaljšati rok za uveljavljanje unijske prednostne pravice (ZIL-1-UPB3, 62. člen).

4.3 PATENTNO VARSTVO

Da lahko govorimo o pravnem varstvu določene inovacije, je treba najprej razumeti osnovne pojme, ki se pojavljajo v patentnem varstvu. Temeljni pojmi so invencija, inovacija in izum.

Invencija temelji na nekem novem spoznanju ali pogosteje uporabi že znanega znanstvenega načela. Invencija je nujni pogoj, ki je potreben, preden pride do inovacije, pomembno je tudi dejstvo, da invencije niso patentibilne (Pretnar, 2002, str. 25).

Inovacija je prva uporaba določene invencije v gospodarske namene (Ivanko, 2002, str. 101).

Patent je pravica, predmet te pravica pa je izum, za katerega velja, da gre predvsem za tehnično rešitev nekega problema, ki je nova in v primerjavi s stanjem tehnike v svetu pomeni napredek (Bohinc, Kete Ujčič, 2001, str. 16).

Izum mora zadostiti pogoju novosti, tehničnosti, ustvarjalnosti na ravni izumiteljstva in uporabljivosti v industrijski proizvodnji.

Patentna vloga učinkuje samo v državi, kjer deluje patentni urad (načelo nacionalnega obravnavanja iz Pariške konvencije), kakor velja tudi za patente na ozemlju države, ki ga je podelila. Učinkovitost trženja izuma je odvisna od odločitve oziroma ocenitve izumitelja, v kateri državi bo zahteval patentno varstvo in katera država je dovolj tržno zanimiva. V različnih državah je vlaganje patentnih prijav zapleteno, kar povzroča tudi velike stroške, ki vključujejo potrebne podrobne prevode tehničnih opisov, upoštevati je treba formalnost postopka in najeti zastopnika.

Prijava za podelitev patenta se načeloma vloži v tistih državah, kjer želimo zavarovati svoje interese in pričakujemo, da bo konkurenca poskušala izkoriščati izum s proizvodnjo ali prodajo novega izdelka. Ko se odločimo, v katerih državah bomo šteli svoj izum, imamo na voljo naslednje poti registracije (UIL, 2011e):

- Najosnovnejša oblika prijave je nacionalna prijava, ki se vloži pri ustreznem organu države, v kateri želimo varovanje. Prijavo lahko vloži domača ali tuja fizična oseba ali pravna oseba. Pri tem mora tuji prijavitelj postopek obvezno izvesti prek zastopnikov, ki so vpisani v register zadevne države. Pri večini držav je postopek zelo podoben postopku pred nacionalnim uradom, le da del uradov pred podelitvijo patenta izvede celoten postopek popolnega preizkusa. Poznamo štiri načine preizkušanja novosti izuma, in sicer sistem prijave, sistem popolnega preizkusa, sistem odloženega preizkusa in pogojni patent, ki je uveljavljen v Sloveniji.
- Druga možnost je vložitev mednarodne prijave v skladu s Pogodbo o sodelovanju na področju patentov (PTC). PCT predstavlja mednarodni sistem vnosa prijav. Nacionalni prijavitelji lahko vložijo tako prijavo pri svojem uradu, vendar mora biti besedilo prijave v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku. Če je besedilo v nacionalnem jeziku, mora prijavitelj vložiti prevod prijave v roku enega meseca v enem od omenjenih jezikov. Ustrezni obrazec, ki je na voljo uradu, mora biti priložen prijavi. Pri nacionalnem uradu se postopek začne ter se nadaljuje pred Mednarodnim uradom v Ženevi. Ko je tam končan, prijavitelj zahteva postopek podelitve patenta pri ustreznih organih držav, ki jih je v mednarodni prijavi označil. Zastopnik za mednarodni del postopka ni potreben, postopek pred državnimi organi poteka enako kot pri nacionalni prijavi. Mednarodna prijava je torej enoten postopek, ki sam po sebi ne vodi do patenta, ampak poda le mnenje o možnosti patentiranja in se nato nadaljuje po nacionalnih oziroma regionalnih poteh.
- Tretja možnost je evropski patent za pridobitev patentnega varstva v tujini, ki velja v državah članicah Evropske patentne konvencije (EPC) in državah, ki imajo z Evropsko patentno organizacijo sklenjene sporazume o razširitvi veljavnosti evropski patentov na te države. Slovenija je od 1. decembra 2002 polnopravna članica Evropske patentne organizacije. Postopek pred Evropskim patentnim

uradom (EPO) lahko prijavitelj iz posamezne države izvede sam ali prek ustreznega evropskega patentnega zastopnika. Njegov imetnik mora po podelitvi evropskega patenta pri uradih držav, ki jih je v prijavi za evropski patent označil, predložiti zahtevani obrazec in prevod podeljenega patenta ali patentnih zahtevkov podeljenega patenta v roku treh mesecev v jeziku te države in plačati ustrezne pristojbine za vzdrževanje patenta.

4.3.1 POSTOPEK SPREJEMA PATENTA V SLOVENIJI

Najosnovnejši način patentne prijave je nacionalna prijava v posamezni državi, ki je najosnovnejša oblika prijave, ki se vloži pri ustreznem organu države, v kateri želimo zavarovanje. Ta postopek bom opisala tudi v nadaljevanju, in sicer gre za postopek sprejema patenta na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

Pred vložitvijo zahteve za podelitev patenta se je treba vnaprej pozanimati o bistvenih podatkih, kot npr. ali je izum res nov v svetovnem merilu, ali se lahko za izum podeli patent, kako poteka postopek podelitve patente ter kdo lahko pomaga pri prijavi in podobno. Predvsem se je treba zavedati, kakšen je pomen patentnega varstva, kaj je patent, česa se ne more zavarovati s patentom ter kako poteka uveljavljanje prednostne pravice. Postopek za sprejem patenta poteka predvsem v naslednjih korakih: informiranje, postopek podelitve, ugotovitvena odločba, vzdrževanje in registri (UIL, 2011h).

Postopek podelitve patenta določajo:

- Zakon o industrijski lastnini (Uradni list RS, št. 51/06);
- Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti (Uradni list RS, št. 102/01);
- Uredba o pristojbinah urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino (Uradni list RS, št. 128/06)

V Sloveniji se nacionalna prijava za podelitev patenta vloži pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino, pri katerem lahko slovenski prijavitelj vloži patentno prijavo sam ali prek zastopnika.

Z nacionalno prijavo pa se lahko v Sloveniji pridobijo tri vrste patentnega varstva: navaden patent, patent s skrajšanim trajanjem in izločena patentna prijava. Pri navadnem patentu je doba veljavnosti 20 let, če njegov imetnik plačuje pristojbino za vzdrževanje. Pred iztekom devetega leta trajanja patenta mora imetnik predložiti uradu pisno potrdilo, da patentirani izum izpolnjuje vse bistvene pogoje novosti, torej, da je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljiv. Če imetnik dokazila ne predloži pravočasno, veljavnost patenta nepreklicno preneha po desetih letih. Za patent s skrajšanim trajanjem zakon predvideva manjšo raven potrebne inventivnosti izuma ter je določen le pogoj, da je izum dosežen z ustvarjalnim delom. Patent s skrajšanim trajanjem lahko traja le 10 let od datuma vložitve prijave, medtem ko navadni patent traja 20 let z mogočim podaljšanjem za pet let, torej skupaj največ 25 let. Za patent s skrajšanim trajanjem ni mogoče zahtevati dopolnilnega patenta ter ga ni mogoče podeliti za izume postopka, rastlinske vrste ali živalske pasme. Patent s skrajšanim trajanjem se lahko zahteva na dva načina z vidika roka vložitve prijave: takoj ob vložitvi patentne prijave ali pa najpozneje v dvanajstih mesecih od datuma njene vložitve (Artservis, 2011).

Posebna možnost je izločena patentna prijava. Prijavitelj lahko spremeni namero v zvezi z določeno patentno prijavo, potem ko je vložil prijavo. To je predvsem mogoče v primerih, ko izum, za katerega se zahteva varovanje s patentom, ni enoten. Gre torej za več

izumov, ki med seboj niso tako povezani, da bi pomenili določeno enotno izumiteljsko zamisel. Prijavitelj lahko vloži patentno prijavo najpozneje do izdaje sklepa o objavi prijave, pri čemer je izločil predmet iz prvotne patentne prijave. Gre za izločeno patentno prijavo, katere vsebina ne sme presegati vsebine osnovne prijave. Izločena patentna prijava ohrani svoje lastno življenje in nanjo ne vpliva potek varstva osnovne prijave (ZIL-1-UPB3, 86. člen).

Postopek za podelitev patenta v Sloveniji se začne z vložitvijo prijave pri Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

Patentna prijava mora vsebovati naslednje sestavine, ki se jih mora predložiti uradu za pridobitev patenta (Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti, 2. člen):

- zahtevo za podelitev patenta, praviloma na obrazcu SIPO P-1;
- opis izuma (2 izvoda);
- enega ali več patentnih zahtevkov (2 izvoda);
- kratko vsebino izuma – povzetek (2 izvoda);
- skico ali skice, če je to potrebno (2 izvoda);
- potrdilo o plačilu prijavnih pristojbin;
- pooblastilo zastopniku, če je prijava vložena po zastopniku.

Zahteva za podelitev patenta: Ta zahteva se praviloma vloži na obrazcu SIPO P-1, ki je na voljo na vložišču Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino. Urad potrdi prejem vloge s povratnico po pošti ali s potrdilom o prejeti vlogi, če je bila prijava oddana osebno. V približno enem tednu urad potrdi prejem vloge s priporočeno pošto. Sestavine patentne prijave oziroma dopolnitve prijave, ki so vložene naknadno, morajo vsebovati podpis prijavitelja oziroma njegovega zastopnika ter morajo biti označene s številko patentne prijave (UIL, 2011a).

Opis izuma mora biti razumljiv povprečnemu strokovnjaku z zadevnega področja do te mere, da ga lahko uporabi, in mora biti sestavljen na način in po vrstnem redu (Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patent, 3. člen):

- naziv izuma, ki kratko, stvarni in informativno izrazi tehnično bistvo izuma ter ne sme vsebovati izmišljenih in komercialnih nazivov, šifer, kratic itd.;
- področje tehnike, na katero se izum nanaša;
- prikaz tehničnega problema, ki ga rešuje izum, za katerega se zahteva patentno varstvo;
- podatke o stanju tehnike oziroma dosedanjih znanih rešitvah in njihovih pomanjkljivostih, pri čemer je zaželena navedba patentnih listin in drugih virov, ki se nanašajo na opisano stanje tehnike;
- opis skic, če obstajajo;
- opis nove rešitve z vsemi bistvenimi značilnostmi;
- način industrijske ali druge rabe izuma, če ta ni očiten iz opisa ali same narave izuma.

Patentni zahtevki opredeljuje obseg in vsebino patentnega varstva ter je najpomembnejši del patentne prijave, ki mora biti jasen, jedrnat in podprt z opisom. Patentni zahtevki mora biti napisan v enem stavku, kjer je uvodni del značilen po tem, da je ločen od karakterističnega dela. V uvodnem delu se navede naziv in tehnične značilnosti, ki so znane iz stanja tehnike ter so nujne za opredelitev predmeta varstva. V karakterističnem delu pa so navedene tehnične značilnosti izuma, za katere se skupaj s tehničnimi značilnostmi uvodnega dela zahteva patentno varstvo. Zahtevki je lahko sestavljen tudi samo iz tega drugega dela. Patentnih zahtevkov pa je lahko več, tako neodvisnih kot tudi

odvisnih. Pri odvisnih patentnih zahtevkih je uvodni del zahtevka sklicevanje na ustrezni neodvisni zahtevek (Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patent, 5. člen).

Povzetek vsebuje naziv in kratko vsebino izuma, ki mora opozoriti na področje tehnike, na katero se nanaša izum, ter omogočiti jasno razumevanje tehničnega problema, bistva rešitve in glavni način oziroma načine uporabe izuma. Povzetek lahko vsebuje skico ter ima lahko največ 150 besed. Prijavitelj mora navesti tudi, katera skica naj se uporabi, če patentna prijava vsebuje skico oziroma več skic (Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patent, 7. člen).

Oblika patentne prijave mora biti jasna, čitljiva ter mora omogočati jasno in primerno reproduciranje njene vsebine. Vložena mora biti v pisni obliki, po pošti, telefaksu ali prek drugih elektronskih medijev. 9. člen v Pravilniku o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti (Uradni list RS, št. 102/01) vsebuje tehnične zahteve za prijavo, kot npr. da se morajo posamezne sestavine patentne prijave začeti na novem listu, listi so formata A4 iz papirja, ki je bele barve, v patentni prijavi ne sme biti nič dopolnjeno ali prečrtano in dopisano med vrstami itd.

Urad preveri, ali prijava izpolnjuje zahteve iz Zakona o industrijski lastnini in Pravilnika o vsebini patentne prijave in o postopku z deljenimi patenti, torej formalne pogoje brez vsebinskega preizkusa. Če prijava ne vsebuje najnujnejših sestavin, urad pozove vložnika patentne vloge, da prijavo dopolni, in ko je ta pogoj izpolnjen, urad določi datum vložitve patentne prijave in številko patentne prijave vsaki prijavi, ki vsebuje vsaj: zahtevo za podelitev patenta, podatke, ki omogočajo uradu ugotovitev identitete prijavitelja ali vzpostavitev stika z njim, in del prijave, ki je na prvi pogled videti kot opis izuma. Vendar je za hitrejše in enostavnejše postopke podelitve patenta bolje, če so uradu že na začetku predložene vse potrebne zgoraj omenjene sestavine patentne prijave. Če urad ugotovi pomanjkljivost, nepravilnosti oziroma neskladja z zakonom ali pravilnikom pri formalnem preizkusu, prijavitelja pozove, da odpravi napake (UIL, 2011f).

Od dneva vložitve prijave ima prijavitelj prednostno pravico nasproti vsakomur, ki za enak izum vloži prijavo pozneje.

Če v patentni prijavi ni pomanjkljivosti oziroma so te pravočasno odpravljene, urad izda sklep o objavi patentne prijave, ta se objavi po preteku osemnajstih mesecev od dneva prejema prijave oziroma od datuma prednostne pravice (če je ta zahtevana) v uradnem glasilu BIL¹⁷. Istočasno urad izda odločbo o podelitvi patenta in vpiše patent v register patentov. Prijavitelj lahko zahteva tudi objavo pred rokom, vendar predčasna objava ni mogoča pred potekom treh mesecev od datuma vložitve prijave oziroma datuma prednostne pravice (UIL, 2011f).

Prijavna pristojbina v višini 110 € vključuje vzdrževanje patenta za prva tri leta njegovega trajanja, v kolikor se ta ne plača, je vloga zavrnjena, razen če Zakon o industrijski lastnini določa drugače. Po treh letih se vsako leto plačuje pristojbina za vzdrževanje veljavnosti patenta.

Čeprav Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino opravlja samo formalni preizkus, pa lahko slovenski prijavitelj zahteva vsebinski preizkus, vendar samo z vlogo prošnje za Evropski patent, pri katerem se mora Evropski patentni urad odločiti, ali izum

---

¹⁷ BIL – Bilten za industrijsko lastnino

in prijava prijavitelja zadostujeta zahtevam Evropske patentne konvencije. Trije preizkuševalci iz Evropskega patentnega urada, pri čemer je eden od njih v stiku s prijaviteljevim patentnim zastopnikom, skrbijo, da je odločanje čim bolj subjektivno. V vsebinskem preizkusu gre predvsem za dialog med preizkuševalci in patentnim zastopnikom prijavitelja, za kar je včasih treba znova pripraviti ključne dele prijave.

V Sloveniji se lahko uveljavi prednostna pravica za prijave oziroma za isti izum v katerikoli članici Pariške unije ali WTO pred iztekom enega leta po vložitvi patentne prijave.

4.4 POMANJKLJIVOSTI V OBSTOJEČI ORGANIZACIJI

Prijavitelj za podelitev patenta si predvsem želi pozitivne odločitve s strani urada ter da je postopek sprejema patenta čim hitrejši in enostavnejši. Vendar temu ni tako, saj je postopek podelitve patenta prezapleteno področje, kar vpliva tudi na počasnost postopka. Na uradu prihaja občasno do zaostankov pri odločanju in zaključevanju postopkov, ki so posledica obsežnosti in zahtevnosti samega postopka, procesnih dejanj prijaviteljev in tretjih oseb ter tudi upadanja števila zaposlenih, usposobljenih za vodenje in odločanje v upravnih postopkih.

Pomanjkljivosti dela urada:

- urad je namenjen samemu sebi, saj je od uslužbenca urada težko pridobiti nasvet;
- urad bi moral delovati bolj fleksibilno;
- ažurnost sprejemanja in obdelave podatkov;
- dostopnost v najširšem smislu, čeprav je v fizičnem smislu prometa v Sloveniji za določene stranke problem tudi to.

Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino bi moral biti bolj prilagojen potrebam strank in ne samemu sebi, kar bi za stranke pomenilo več pomoči za hitrejšo in manj pomanjkljivo izpolnjevanje prijav za sprejem patenta ter manj težav. Prav tako bi k uspešnosti prispevalo hitrejšo sprejemanje in obdelava podatkov, ki bi pripomoglo h krajšemu času postopka sprejema patenta ter večjemu dostopu strank do podatkov, s čimer bi stranke imele večjo korist.

Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino uporablja sistem pogojnega preizkusa¹⁸, zato urad nikoli sam ne preizkuša novosti, ampak na podlagi formalnega preizkusa podeli patent. Ker Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino ne opravlja popolnega preizkusa, mora imetnik uradu pred iztekom devetega leta trajanja priskrbeti potrdilo, da je izum nov, na inventivni ravni in industrijsko uporaben (vendar samo z vlogo prošnje za Evropski patent), ali pa pusti, da patent ugasne. Če pride po pridobitvi patenta do tožbe, novost izuma nato ugotavlja sodišče. Če nosilec patenta uveljavlja sodno varstvo (npr. ker nekdo drug neupravičeno izkorišča patent), pa je on tisti, ki mora predložiti potrdilo o novosti izuma (ki ga pridobi na Evropskem patentnem uradu), vendar imetnik v primeru, da dokazila ne more pridobiti, lahko zahteva od Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino, da pridobi podatke ob plačilu posebne pristojbine. Torej je ob kršitvi nosilec pravice dolžan dokazati, da izum izpolnjuje vse pogoje novosti, zaradi česar ima takšen patent relativno majhno vrednost, kar kaže na izredno šibek položaj izumitelja oziroma imetnika patenta (Kocbek, 1992, str. 34).

Tak sistem na prijavitelja pritiska, da čim prej predloži ustrezna potrdila patentnemu uradu, če želi svoj izum uspešno koristiti, ter povzroča veliko več stroškov zaradi

---

¹⁸ Eden od načinov preizkusa novosti.

vsebinskega preizkusa izuma. Na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino je tudi premalo zaposlenih, da bi pokrili vsa specifična in specialna področja, da bi opravljali popoln preizkus novosti, torej, da bi vključili še vsebinski preizkus. Dobra stran tega sistema je, da lahko prijavitelj sam odloča o trdnosti podeljenega patenta, tako da priskrbi potrebno potrdilo o novosti izuma.

Značilnost majhnih uradov, kot je v Sloveniji, je odsotnost preizkusa patentov ali pomanjkanje ustreznih preizkuševalcev (strokovnjakov) za preizkus vseh vrst tehnologij. Zaradi tega imajo manjši uradi tudi manjše izzive kot večji uradi, navadno bolj razvitih držav.

Sam postopek sprejema patenta v Sloveniji je predolgotrajen oziroma prepočasen. Predvsem je dolgotrajno čakanje na objavo prijave patenta ter podelitev potrdila patenta in vpis v register, ki traja kar osemnajst mesecev od dneva sprejema prijave (to trajanje je zakonsko urejeno). Glavni razlog tega pa je predvsem, da postopki tečejo v skladu z veljavno zakonodajo ter da so stranke premalo seznanjene s postopkom. Dolgotrajnost postopka za sprejem patenta je tudi eden izmed razlogov za večje stroške, ki jih imajo izumitelji. Ti se lahko spopadajo s problemi obvladovanja patentnega procesa, vendar si ne morejo privoščiti časa ali stroškov, ki jih ta patentni proces zajema. Čeprav so tehnične izboljšave in izumi plod dolgotrajnega dela, ki zahteva obilo finančnih sredstev, jih je treba zavarovati.

Nekaj pomanjkljivosti Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino pri pridobivanju informacij:

- informacije o postopkih so opisane preveč uradniško in so za splošnega uporabnika težje razumljive;
- pri poizvedbah o stanju patentov ni prave pomoči, prav tako so patentne pravice omejene le na Slovenijo;
- zapletenost področja;
- urad ne svetuje dovolj, kako naj bi s pravne strani zavarovali izum pred morebitno krajo;
- sam postopek za sprejem patenta traja predolgo.

Najpomembnejši del patentne prijave je patentni zahtevki, ki mora biti jedrnat, jasen in podprt z opisom. Vsebina zahtevka je zelo zahtevna in zato izumiteljem težje razumljiva. Ker morajo biti patentni zahtevki kakovostni, torej pravilno izpolnjeni z vsebino potrebnih sestavin, se veliko izumiteljev obrača na zastopnike, ki jim pomagajo pri patentnih zahtevkih kot tudi pri celotni prijavi za sprejem patenta. Torej patentni zastopniki zastopajo stranke v postopkih, ki se nanašajo na pridobitev, vzdrževanje in druge zahteve v zvezi s katerokoli pravico. Negativna stran pomoči zastopnikov pa so veliki dodatni stroški. Da bi poskušali to omejiti, bi bilo treba pridobiti več pomoči s strani države.

Kot posledica pravne zahteve so izumi vedno patentirani, preden so preizkušeni na trgu, predvsem zaradi novosti. 40–50 % patentov ni uporabljenih in lahko sklepamo, da so ostali uporabljeni predvsem za zadovoljevanje trenutnih potreb trga (De Carvalho, 2002, str. 8).

Pri vplivu patentov oziroma patentnega sistema na spodbujanje inovacij in širjenje tehnologije, ki sta primarni funkciji patentov, lahko ugotovimo, da patenti predstavljajo iniciativen mehanizem inovacijam, tradicionalno pa imajo tudi negativni učinek, in sicer na konkurenco in širjenje tehnologije. Ker ima lastnik patenta pravico nad izumom, lahko postavlja višje cene in omejuje ponudbo. To predstavlja zlorabo samega namen patenta

kot orodja za širjenje znanja in spodbujanja inovacij. Družbeni stroški prijav patentov bi se lahko zmanjšali z odvracanjem prijav za manj ekonomsko pomembne ter za manjše izume.

Da je varstvo intelektualne lastnine pomembno, potrjujejo številni patentni spori, ki se odvijajo med inovativnimi družbami. Pri patentnih tožbah pa lahko gre za dejansko kršitev pravic iz patenta, po drugi strani pa lahko velike inovativne družbe ta mehanizem uporabijo proti nevednim izumiteljem. Tožba ustavi prodajo izuma in s tem povzročijo tudi finančno škodo, kar pa pomeni izpad dohodka.

5 ORGANIZIRANOST IN RAVNANJE Z INTELEKTUALNO LASTNINO V IZBRANIH DRŽAVAH EU

V prejšnjem poglavju sem opisala postopek sprejema patenta v Sloveniji in naloge, ki jih Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino opravlja, ter nekaj njegovih storitev in pomanjkljivosti. Tako bom tudi v nadaljevanju opisala naloge organizacij, postopek sprejema patenta (na nacionalni ravni) ter pomanjkljivosti organiziranosti v obstoječih organizacijah v Avstriji in na Nizozemskem, kar mi bo v veliko pomoč pri ugotavljanju njihovih skupnih značilnosti.

5.1 POSTOPEK SPREJEMA PATENTA V AVSTRIJI

Dodeljevanje pravic do novosti je delo avstrijskega patentnega urada (Das Österreichisches patentamt), osrednjega organa za industrijsko lastnino. Avstrijski urad za patente ponuja učinkovito varnost in varovanje legitimnih interesov kot nacionalni center odličnosti ter je osrednji organ za pravice industrijske lastnine v Avstriji. Patentno varstvo in certifikat uporabnega modela omogoča zaščito izumov, blagovnih znamk in registracijo zaščite znamke in vzorcev. Avstrijski patentni urad sprejema tudi mednarodne prijave Avstrijcev in se odlikuje z najvišjimi standardi kakovosti (Das Österreichisches patentamt, 2011d).

Osnovne dejavnosti avstrijskega patentnega urada so: upravna in administrativna dela, ki so vezana na upravne postopke (postopke do podelitve pravice industrijske lastnine, objava, registracija ...), dejavnost registrov oziroma dokumentiranja, informacijska dejavnost in pravno-zakonodajne zadeve. Avstrijski urad za patente ponuja storitve, ki temeljijo na kakovosti, kot npr. strokovno mnenje, podrobno iskanje novosti, podrobno tehnološko iskanje, strokovno mnenje o kršitvi in veljavnosti patenta itd.

V avstrijskem patentnem uradu več kot 200 strokovnjakov skrbi za varstvo izumov, modelov in blagovnih znamk avstrijskih podjetij. Preučujejo vsak primer posebej v skladu s strogimi merili kakovosti in dajejo izdelkom najboljšo možno zaščito. Avstrijski patentni urad, ki sodeluje na področju patentov pogodbe (PCT), je organ najboljših svetovnih centrov za zaščito pravic intelektualne lastnine in ima klasično vlogo državnega organa, ki deluje kot klasična birokratsko-hierarhična organizacija. Kot nacionalni urad za registracijo na leto dobijo povprečno 3500 registracij izuma, 8000 blagovnih znamk in 1000 modelov (Das Österreichisches patentamt, 2011d).

Nekatere storitve bolje ureja zasebno podjetje, ki je tudi bolj specializirano. To je specializirani center, ki ponuja različne storitve, imenovan serv.ip¹⁹, v avstrijskem patentnem uradu, kjer so zaposleni specialisti za industrijsko lastnino. Ta oddelek je bil ustanovljen za potrebe dajanja specifičnih informacijskih storitev oziroma proizvodov in je lastniško neodvisna, samostojna entiteta, a v sklopu urada, kjer je tudi fizično lociran. Pomen tega oddelka je, da se zagotovi uspeh podjetja, saj ga serv.ip varuje že na začetku raziskave in ne samo takrat, ko je že izum patentiran ali so že razvite blagovne znamke (Das Österreichisches patentamt, 2011d).

---

¹⁹ Serv.ip je zasebno podjetje, kratica pomeni »Storitve industrijske lastnine«, in je zasebni ponudnik poslovnih informacij ter je ekonomsko neodvisen zunanji del avstrijskega patentnega urada.

Informacijske storitve, ki zagotavljajo informacije o pravicah industrijske lastnine, novih stanjih tehnike in tehnologije, se pretežno uporabljajo za potrebe urada, saj je avstrijski patentni urad eden izmed tistih, ki opravljajo popoln preizkus²⁰ za izum na podlagi patentne prijave.

V primeru najdbe nove tehnične rešitve za tehnično težavo je potem to izum. Osnova za komercialno uporabo tega izuma je potrebna zaščita, na primer skozi patent. Preproste ideje ni mogoče zaščititi, ampak mora biti izum izdelan v celoti – vsaj na papirju.

Vloge za podelitev patentov v Avstriji se predložijo v sprejemno pisarno, po pošti, osebno, na spletu ali po faksu. Avstrijski prijavitelj mora svoj izum natančno opisati v svoji vlogi, da lahko povprečni specialist na podlagi opisa določi izum takega, kot je, in nič drugega. Če prijavitelj nima prebivališča niti poslovalnice v Avstriji, si mora pridobiti zastopnika, ki je pravni strokovnjak, pooblaščen za zastopanje v Avstriji (patentni zastopnik, odvetnik ali notar). Če ima prebivališče na evropskem gospodarskem območju ali na območju Švicarske konfederacije, zadostuje, da avstrijski prijavitelj predloži naslov svojega prebivališča (Innov Access, 2011a).

Avstrijski prijavitelj mora v prijavi za podelitev patenta opisati svoj izum, ki vsebuje patentno vlogo, ki jo je treba oddati v dveh izvodih, ki vključuje (Das Österreichisches patentamt, 2011b):

- obrazec za patentno prijavo – PA 3I ali GM 3I;
- opis izuma;
- povzetek;
- zahtevek;
- skice.

Ko avstrijski prijavitelj zaprosi za svoj izum, bo izdano poročilo o poizvedbi ustreznega stanja tehnike in takrat bo prijava uradno ustrezno pregledana (formalni preizkus). Nato prijavitelj prejme rezultate o iskanju novosti izuma (vsebinski preizkus) v pisni obliki, ki se lahko v primeru pomanjkljivosti na to odzove. Če pomanjkljivosti kljub zahtevi niso odpravljene ali če se izuma ne da patentirati, je vloga zavrjena (Innov Access, 2011a).

Osemnajst mesecev po začetku uporabe (datum prednostne pravice, če je podana) je objavljena vloga avstrijskega prijavitelja skupaj s poročilom o poizvedbi. Mogoča je začasna zaščita, ki se začne z dnem objave, pod pogojem, da uporaba vodi k podelitvi patenta (tj. ni vložitve ugovora); (Innov Access, 2011a).

Če je izum patentabilen, se patent podeli. Torej mora imeti avstrijski urad podatke, da je izum nov, do teh podatkov pride urad sam. Ta patent je vpisan v register patentov, objavljen v uradnem glasilu (The Patent Gazette), in v tiskani obliki je objavljeno potrdilo patenta. Ko se patent podeli, ima prijavitelj monopolno pravico za komercialno uporabo izuma (Innov Access, 2011a).

Najdaljše trajanje patenta je v Avstriji 20 let od datuma vložitve prijave. Tretje stranke imajo možnost izpodbijati patent, če menijo, da patenta ne bi smeli odobriti. Če je bila pravica prijavitelja do patenta kršena, se lahko avstrijski prijavitelj na odredbo pritoži na gospodarsko sodišče na Dunaju (Das Österreichisches patentamt, 2011c).

---

²⁰ Popoln preizkus mora izpolnjevati tri pogoje, da se zanj podeli patent, ki so: novost v svetovnem merilu, da je dosežen z ustvarjalnim delom na ravni izumiteljstva (angl. inventive step) in da je industrijsko uporabljiv ter opisan na povprečnemu strokovnjaku razumljiv način, da ga lahko ta uporabi.

Minimalni stroški za nacionalne patentne prijave, vključno s pridobitvijo in objavo, znaša 430 €, kar je treba plačati ob prvi prijavi brez dodatnih stroškov. Po približno dveh tednih po registraciji avstrijski prijavitelj prejme položnico s svojo evidenčno številko in namenom plačila. Za vzdrževanje patenta je treba plačevati letno pristojbino (od šestega leta) za obnovo v višini od 100 € do 1.700 €, ki se vsako leto povečuje do dvajsetega leta trajanja patenta (Das Österreichisches patentamt, 2011c).

5.2 POSTOPEK SPREJEMA PATENTA NA NIZOZEMSKEM

Nizozemski patentni urad, znan tudi kot »Octroiicentrum Nederland«, je odgovoren za podeljevanje patentov na Nizozemskem in za širjenje znanja o pomenu patentov. Patentno varstvo je bistvenega pomena za napredek gospodarstva na Nizozemskem kot tudi za varstvo celotne intelektualne lastnine. NL²¹ patentni urad je opredeljen kot agencija Ministrstva za gospodarstvo, kmetijstvo in inovacij, ki si prizadeva za dosežek podjetne in inovativne Nizozemske (NL Patent Office, 2011d).

Z namenom, da NL patentni urad opravlja različne naloge učinkovito, je organiziran v oddelke. Ob koncu leta 2008 je bilo v NL patentnem uradu 120 zaposlenih (NL Patent Office, 2011b).

NL patentni urad zagotavlja podjetjem, institucijam, organom in izumiteljem naslednje (NL Patent Office, 2011d):

- da lahko zaprosijo za patente na enostaven način, da bi zaščitili svoje tehnične iznajdbe;
- da prejmejo informacije v zvezi s patentnim sistemom ter o namenu uporabe patenta;
- da so zastopani v evropskih in svetovnih organizacijah na področju industrijske lastnine (zastopniki).

Postopek za podelitev patenta na Nizozemskem se začne z vložitvijo prijave na NL patentnem uradu, pri katerem lahko nizozemski prijavitelj prijavo vloži sam ali pa pooblasti poklicnega zastopnika. Skoraj polovica prijav je vloženi kar elektronsko.

Nizozemska patentna prijava vključuje: obrazec patentne prijave in specifikacijo patenta, ki je sestavljena iz (Innov Access, 2011b):

- naslova;
- opisa izuma (obvezno);
- zahtevkov (obvezno);
- skice (po želji);
- povzetka.

Vlogo patentne prijave je mogoče vložiti osebno, po faksu, na spletu ali po pošti. Nizozemščina je uradni jezik vložitve, vendar se lahko od 1. junija 2008 opis izuma in povzetka vloži tudi v angleškem jeziku, pri tem pa morajo biti zahtevki vedno v nizozemščini, kar je tudi obvezno (Innov Access, 2011b).

V času trinajstih mesecev po oddaji patentne prijave je treba zahtevati iskanje novosti (vsebinski preizkus), sicer bo prijava prenehala delovati. To iskanje lahko izvaja patentni urad na Nizozemskem ali Evropski patentni urad (EPO) v Rijswijk. Približno devet mesecev po datumu vložitve prijave se pridobijo rezultati iskanja novosti (NL Patent Office, 2011c).

---

²¹ NL –The Netherlands (Nizozemska), npr. NL Patent Office – Nizozemski patentni urad

Nato se podeli številka prijave in najmanj po osemnajstih mesecih od dneva vložitve prijave ali od datuma prednostne pravice (če je bila prednostna pravica navedena) se nizozemski patent podeli in velja dvajset let (Innov Access, 2011b).

Preden se lahko patent podeli, postopek obravnavane vloge za nizozemski patent vključuje (NL Patent Office, 2011c):

- zahteve;
- stroške;
- odvetnika za patente (po želji);
- vložitev prošnje;
- iskanje novosti;
- pisno mnenje.

Čeprav se zahteva novost, inventivna raven in industrijska uporabljivost, se patentnih prijav ne preverja (formalni preizkus). Če nastane spor, pa pregled poteka na sodišču.

Od četrtega leta dalje je treba plačati pristojbine za vzdrževanje patenta.

Pridobitev patenta na Nizozemskem je treba plačati s pristojbino, ne samo na začetku, ampak tudi po tem, ko se patent podeli. Vključene so takse za vložitev zahtevka in vzdrževanje patenta, čeprav so pristojbine za vlogo zaračunavajo samo enkrat. Če nizozemski prijavitelj napiše vlogo sam, mora plačati pristojbine za (NL Patent Office, 2011a):

- vložitev prošnje z NL patentnim uradom (120 €);
- obvezno iskanje novosti, ki ga izvajajo NL patentni urad ali Evropski patentni urad (100 € ali 794 €).

Če je patentna prijava napisana prek zastopnika, ima več možnosti za uspeh v pravnih postopkih. Cena je odvisna od zahtevnosti izuma in stopnje, ki jih zaračunavajo patentni zastopniki. Uporaba na Nizozemskem stane med 2.000 € in 10.000 € (NL Patent Office, 2011a).

Da se patentne pravice prijavitelja ohranijo, je treba plačati pristojbino za vzdrževanje (40 €) po četrtem letu po vložitvi. Ti stroški se lahko nekoliko povečajo vsako leto do 1.400 €. Če se stroški plačujejo letno, patent ostane v veljavi dvajset let (NL Patent Office, 2011a).

5.3 POMANJKLJIVOSTI ORGANIZACIJ V AVSTRIJI IN NA NIZOZEMSKEM

Avstrijski patentni urad ponuja veliko več storitev, ki so tudi kakovostnejše v nasprotju z NL patentnim uradom in tudi Uradom Republike Slovenije za intelektualno lastnino. To daje avstrijskem patentnemu uradu večjo prednost, za katero pa obstajajo tudi večji stroški pri samem postopku sprejema avstrijskega patenta. Tako kot avstrijski patentni urad kot tudi NL patentni urad in njihovi prijavitelji si želijo, da je postopek sprejema patenta čim hitrejši in učinkovitejši ter brez dodatnih zapletov. Kot posledica obsežnosti in zahtevnosti postopka je proces zelo dolgotrajen in zahteva veliko stroškov.

Oba patentna urada, torej avstrijski in nizozemski, opravljata popolni preizkus novosti, ki vsebuje tako formalni kot tudi vsebinski preizkus, zaradi česar je takšen postopek zelo zahteven in dolgotrajen, saj lahko preverjanje novosti v tem sistemu traja celo nekaj let. Do podatkov o novosti izuma pa mora urad priti sam, kar zahteva veliko več osebja, ki je

specializirano za odkrivanje novosti. Zaradi tega daje podeljen patent izumu izredno trdno vrednost, čeprav je to izredno drag in dolgotrajen postopek, za katerega se odloča vse manj držav. Čeprav NL patentni urad ne preverja patentnih prijav in čeprav se zahteva novost, pa vseeno nima tako zahtevnega postopka, kot ga ima avstrijski patentni urad.

Značilnost večjih uradov, kot sta v Avstriji in na Nizozemskem, je prisotnost ustreznih preizkuševalcev oziroma strokovnjakov za preizkus vseh vrst izumov, ki ne temeljijo samo na tehnični ravni (kot je v Sloveniji).

Sam postopek sprejema patenta tako v Avstriji kot na Nizozemskem je predolgotrajen oziroma prepočasen (osemnajst mesecev od prijave izuma do podelitve patenta), kar pa je posledica nevednosti strank glede postopka, zahtevnosti postopka in tega, da sam postopek teče v skladu s predpisi. Stroški samega postopka sprejema patenta, takse, pristojbine, plačila za vzdrževanje patenta za dvajsetletno trajanje in pomoč zastopnikov so visoki dodatni stroški, ki so včasih že nesmiselni.

Avstrijski patentni urad opravlja pretežno »klasično« dejavnost podeljevanja pravic industrijske lastnine, ki je delno posledica togega in birokratskega sistema ter tradicije. Posledica tega pa je nezainteresiranost za uvajanje novosti, in sicer v smislu uvajanja nove dejavnosti (npr. profesionalnih svetovalnih storitev), saj jih trenutna situacija v to ne sili. Eden od razlogov je tudi, da avstrijski patentni urad na področju industrijske lastnine tesno sodeluje z mednarodnimi in regionalnimi institucijami in organizacijami ter v sodelovanju z njimi uporablja večino sistemov za zaščito oziroma za varstvo in vzdrževanje pravic industrijske lastnine. To pa avstrijskemu patentnemu uradu povzroča veliko dela.

Čeprav avstrijski patentni urad skrbi za ozaveščanje, zaščito ter vzdrževanje pravic industrijske lastnine, za kar uporabljajo različne metode, kot so npr. brezplačne konzultacije za stranke, informacijska služba na telefonu in na internetu, tesno sodelovanje z univerzami in inštituti itd., pa kljub naštetim dejstvom avstrijski urad o njih le ozavešča, torej daje le informacije, ki jih mora nato uporabnik sam znati uporabiti ter ekonomsko izrabiti.

Preobremenjenost patentnih uradov (avstrijski in nizozemski patentni urad) se kaže predvsem pri obdelovanju patentnih prijav, saj se spopadajo z vedno večjo zapletenostjo in obsegom postopka za sprejem patenta kot tudi z zapletenostjo nove tehnologije, ki ovira izpolnjevanje zastavljenih ciljev. Posledica tega je, da se podaljšujejo postopki poizvedb ter se s tem dodatno otežuje delo strokovnjakov za odkrivanje patentibilnosti, ki se morajo dodatno izpopolnjevati zaradi nenehno spreminjajoče se tehnologije. Dolgi postopki pri podelitvi patentov so težave tako za prijavitelje, saj si želijo čim prej uporabiti svoje pravice, kot tudi za tretje osebe, ki jih zanimajo predvsem omejitve iz podeljenih pravic. Zato je pomembno, da je proces učinkovit in da ne prihaja do predlogih postopkov ter zamud pri širjenju znanja.

Glavno je, da se definira, kako naj bodo izumi preizkušeni ter kakšno veljavnost naj bi imel izum. Večjo veljavnost sicer zagotavlja temeljiti preizkus, ampak hkrati predstavlja tudi oviro pri raziskavah in ekonomski aktivnosti na področju, ki ga pokriva. Težavna naloga je lahko opis izuma na način, da ga lahko naredi oseba, ki je izkušena na zadevnem področju, tako da je pogosto interpretacija patentnih podrobnosti vir problema pri pravnem uveljavljanju patentnih pravic.

6 SKUPNE ZNAČILNOSTI ORGANIZIRANOSTI IN RAVNANJA Z INTELKTUALNO LASTNINO V SLOVENIJI, AVSTRIJI IN NA NIZOZEMSKEM

Urad Republike Slovenije deluje kot organ v sestavi Ministrstva za gospodarstvo. Podobno uvrščanje uradov kot pri nas je tudi v Avstriji in na Nizozemskem, le da se razlikujejo predvsem v svojem delu oziroma svojih specifikacijah. Avstrijski patentni urad z vidika umestitve v sistem javne uprave spada neposredno pod ministrstvo za ekonomske zadeve, medtem ko je NL patentni urad opredeljen kot agencija ministrstva za gospodarstvo, kmetijstvo in inovacije. Pri nas je urad pristojen za opravljanje nalog s področja intelektualne lastnine, ki vključuje področje avtorskega prava, industrijske lastnine in topografije polprevodniških vezij, medtem ko je avstrijski patentni urad pristojen samo za dodeljevanje pravic za novosti za industrijsko lastnino. NL patentni urad je odgovoren predvsem za podeljevanje patentov na Nizozemskem in širjenje znanja o pomenu patentov ter daje informacije o pridobitvi avtorskih pravic in registraciji blagovnih znamk, medtem ko je za registracijo blagovnih znamk in modelov na Nizozemskem odgovoren BOIP (Urad Beneluksa za intelektualno lastnino), ki omogoča registracijo teh v državah Beneluksa (Belgija, Nizozemska in Luksemburg) ter deluje bolj kot registrski urad (enostavnejši postopek zaščite).

Po organiziranosti so si avstrijski, slovenski in nizozemski urad precej primerljivi. Vsi trije uradi so organizirani v oddelke oziroma sektorje z namenom, da učinkovito opravljajo različne naloge. Avstrijski patentni urad je kakovostnejši, saj ima večje število zaposlenih (200), ki so predvsem strokovnjaki, ki so prednost tega urada, saj s svojim znanjem najdejo in obdelajo informacijo v nekaj urah, kar bi nepoznavalcu vzelo teden ali več. Nizozemski patentni urad ima 80 zaposlenih manj (120) kot avstrijski, slovenski urad pa ima le 46 zaposlenih. Da je zaradi tega avstrijski urad kakovostnejši, število zaposlenih ni edini razlog. Velika razlika je tudi v količini in kakovosti storitev, ki jih ponujajo uradi, kot tudi v številu strokovnjakov. Kot je razvidno iz prejšnjih poglavjih, je avstrijski urad tisti, ki ponuja več storitev ter daje veliko informacij o industrijski lastnini (ser.ip).

Skupne značilnosti pri samem postopku sprejema patenta na vseh treh uradih so:

- da se postopek za podelitev patenta začne z vložitvijo prijave na uradu države;
- da se lahko prijava vloži osebno, prek zastopnika, po pošti ali po elektronskih medijih;
- da vloga za patent vključuje predvsem bistvene sestavine, kot so: opis izuma, zahtevek ter skico;
- besedilo prijave je vloženo v nacionalnem jeziku države;
- če urad ugotovi pomanjkljivosti v prijavi in da te kljub zahtevi niso odpravljene ali če se patenta ne da patentirati, je vloga zavrjena;
- od dneva vložitve prijave ima prijavitelj prednostno pravico nasproti vsakomur, ki za enak izum vloži prijavo pozneje;
- če v prijavi ni napak oziroma so te pravočasno odpravljene, urad izda sklep o objavi patentne prijave, ki se objavi po preteku osemnajstih mesecev od dneva prejema prijave oziroma od datuma prednostne pravice;
- trajanje patenta je dvajset let od datuma vložitve prijave in ob rednem vzdrževanju (brez mogočega podaljšanja za pet let v Sloveniji);
- tretje stranke imajo možnost izpodbijati patent, če menijo, da patenta ne bi smeli odobriti.

V veliki večini je v vseh treh državah postopek zelo podoben. Bistvena razlika je, da avstrijski in nizozemski urad za patente pred podelitvijo patenta izvedeta celoten postopek popolnega preizkusa. Poleg tega je slovenski patent v primerjavi z ostalima državama lažje pridobiti, saj mora izum prestat le formalni preizkus, kar je veliko lažje kot pa prestat popolni preizkus. V primeru oddaje vloge za Evropski patent v Sloveniji pa je treba pridobiti podatke o novosti izuma na Evropskem patentnem uradu, ki jih mora izumitelj pridobiti sam.

Vsi trije uradi kot tudi njihove stranke si predvsem želijo, da je postopek sprejema patenta učinkovit in hiter. Kot posledica obsežnosti in zahtevnosti ter nevednosti strank glede postopka sprejema patenta je proces zelo dolgotrajen in zahteva veliko stroškov (pristojbine, plačila za vzdrževanje patenta, pomoč zastopnikov, iskanje novosti). Ob upoštevanju stroškov pri postopku sprejema patenta, torej obdelave za nacionalni patent, je avstrijski dražji od nizozemskega in slovenskega s stroški, ki se pojavljajo z dvajsetletnim varstvom patenta.

Kateri postopek je najbolj kakovosten, nam povedo naslednji podatki o številu podeljenih patentov na nacionalni ravni.

Tabela 1: Število podeljenih patentov na nacionalni ravni v Sloveniji za obdobje 2008 in 2009

Leto	Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino
2008	242
2009	259

Vir: Urad RS za intelektualno lastnino (2009, str. 17)

Tabela 2: Število podeljenih patentov na nacionalni ravni v Avstriji za obdobje 2008 in 2009

Leto	Avstrijski patentni urad
2008	1657

2009	1387
------	------

Vir: Das Österreichisches patentamt (2011a)

Tabela 3: Število podeljenih patentov na nacionalni ravni na Nizozemskem za obdobje 2008 in 2009

Leto	NL urad za patente
2008	1948
2009	2058

Vir: NL Patent Office (2011e)

V letu 2009 je bilo na podlagi nacionalnih prijav na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino podeljenih 259 patentov, kar je 7 % več kot leto poprej. Prav tako se je število podeljenih patentov na nacionalni ravni glede na prejšnje leto povečalo tudi na Nizozemskem, medtem ko se je Avstriji število podeljenih patentov (v letih 2008 in 2009) na nacionalni ravni zmanjšalo. Dejstvo, da število podeljenih patentov v Sloveniji narašča, je še toliko bolj razveseljivo, ker zaradi gospodarske krize v večini držav število prijav kot število podeljenih patentov upadata ali stagnirata.

Ukrepi, ki so jih države sprejele za spodbujanje inovativnosti, ki si jih prizadeva uvesti tudi Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino, so npr. vzpostavitev brezplačne storitve Prva i (Prva informacija o intelektualni lastnini), ki pomaga, da se intelektualna lastnina ustrezno zavaruje. Glede na povečanje števila podeljenih patentov menim, da je ozaveščenost Slovencev o pomenu varstva izumov tako doma kot v tujini v gospodarskem sektorju kot tudi med posamezniki ter njihova mednarodna naravnost zelo dobra. Na podlagi teh dejstev in nekaterih tujih statističnih analiz je Slovenija po številu patentnih prijav na prebivalca visoko uvrščena.

Čeprav ima avstrijski urad kakovostnejše storitve ter daje patentom najboljšo možno zaščito, imajo na Nizozemskem več podeljenih patentov na nacionalni ravni. Eden od razlogov je lahko, da lahko izumitelji prosijo za patente na enostaven način, saj se patentnih prijav ne preverja, čeprav se zahteva novost, inventivna raven in industrijska uporabljivost izuma. Ker je na nizozemskem izdanih več patentov, je značilno, da so Nizozemci tudi bolj inovativni.

Nizozemska je uvrščena tudi med države, ki pravijo največ patentov na EPO (Evropski patentni urad), saj med podjetji z največ patenti prednjačijo nizozemska podjetja (Slo-tech, 2011).

Cilji in vloge uradov so si med seboj zelo podobni, saj v prvi vrsti ponujajo predvsem svetovanje in pomoč pri patentiranju izuma. Dolžnost uradov je, da ustvarjajo priložnosti za nove patente ter da učijo potencialne izumitelje na način, da se poveča patentna aktivnost, ter seveda da izobražujejo lastni kader.

7 PREDLOG SPREMEMB IN DOPOLNITEV ORGANIZIRANOSTI IN RAVNANJA Z INTELEKTUALNO LASTNINO

Najprej bi bilo treba izbrati ključna področja raziskav, za katera bi država namenila več sredstev, ki bi bila skladna s strategijo inovacijskega razvoja Slovenije. Treba bi bilo raziskati tudi tista raziskovalna področja Slovenije, ki svojo odličnost kažejo tudi v svetovnem merilu (npr. medicina, farmacija, razvoj materialov itd.), da bi se na podlagi tega odločili za tiste panoge, ki jih je treba povezovati z gospodarstvom ter jih še bolj spodbujati. Država bi lahko pripomogla k boljšemu razvoju inovativne dejavnosti z uvajanjem izbirnih predmetov v šole, ki se nanašajo na gospodarstvo, podjetništvo in inovatorstvo.

Pomembno je, da je patentni urad primerno organizacijsko in kadrovsko sestavljen, saj je dolžnost uradov, da ustvarjajo priložnosti za nove patente.

Predlogi, ki bi izboljšali ravnanje urada na področju intelektualne lastnine:

- izboljšave, ki bi temeljile na izobraževanju zaposlenih, saj je večja motiviranost zaposlenih nujno potrebna, da lahko pomagajo posameznikom in ostalim družbam, ki pokličejo na urad, da bi jim zaposleni svetovali pri vlogah za podelitev patenta ter da bi stranke pridobile podatke, ki se nanašajo na celotno intelektualno lastnino;
- urad bi moral pomagati izumitelju pri prijavih, in sicer ne samo pri nacionalnih prijavih, temveč tudi pri mednarodnih prijavih (npr. prevod in pravilno izpolnjena sestavljena vloga).

Predlogi za storitve, ki bi si jih izumitelji želeli od urada:

- pomoč pri oblikovanju patentnih prijav glede stanja tehnike ter pri vstopu v postopek Evropskega patenta;
- pošiljanje novosti in raznih brošur po pošti ali e-pošti;
- da bi urad pripomogel k finančni pomoči pri pridobivanju evropskih patentov;
- brezplačna usposabljanja iskanj po bazah podatkov;
- več dogodkov, kjer bi se posamezniki lahko seznanili s pomenom in ravnanjem z intelektualno lastnino;
- svetovanje od začetka priprave prijave do oddaje prijave;
- pomoč pri patentnih zahtevkih, ki so najpomembnejši ter najzahtevnejši del patentne prijave;
- več strokovnjakov na področju intelektualne lastnine, ki bi lahko hitro in učinkovito svetovali pri obdelavi informacij; Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino bi se lahko zgledoval po avstrijskem patentnem uradu, ki v sklopu serv.ip ponuja storitve industrijske lastnine.

Predlogi za izboljšave v zvezi s seznanjenostjo o intelektualni lastnini in pridobivanju informacij na tem področju:

- treba je preveriti stanje tehnike in ne dopustiti prijave vsake neumnosti, saj se s tem razvrednoti slovenski patent in strokovna kariera znanstvenikov;
- vzorec že pripravljenih prijav, ne le za patente, ampak tudi za znamke in modele, ter ustrezne predloge v Wordovem dokumentu;
- zmanjšanje pristojbin, ki bi bile bolj pristopne za izumitelje;
- izvajanje usposabljanj na področjih intelektualne lastnine;
- uvedba modre številke;

- predvsem pa uvedba obveznega preizkusa patentov, saj sedanja ureditev ni toliko produktivna, omogoča sicer večje število prijav, ki povzročajo stroške, medtem ko objektivne varnosti pravic ni; pravna ureditev je zavajajoča, predvsem za začetnike, ki dobijo patent, ki to ni;
- ključne informacije glede pravne zaščite v Sloveniji kot tudi v Evropi.

Tudi na ravni izumiteljev bi bile potrebne spremembe, ki bi povečale število podeljenih patentov. Raziskovalce bi bilo treba spodbujati k inovativnosti. Lahko bi jih denarno motivirali, npr. več razpisanih štipendij za raziskovalce ter izmenjave s tujimi univerzami.

Sam postopek sprejema patenta v Sloveniji kot tudi na Nizozemskem in Avstriji je predolgotrajen in prepočasen. Čakanje osemnajst mesecev od oddaje prijave do podelitve patenta je predolgo, zato bi morali to dobo skrajšati tako, da bi bilo zakonsko določena krajša dolžina postopka. Da se čas omeji, bi morala biti izdana specialna določba, da mora Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino izpeljati formalni preizkus v npr. dveh mesecih. K temu bi pripomogla tudi večja informiranost strank. Postopek sprejema patenta je tudi zaradi njegove dolgotrajnosti in zahtevnosti zelo drag. Zato bi morala država nuditi delno finančno pomoč izumiteljem, da bi lahko svoj izum patentirali. Takšna pomoč države bi še posebej prav prišla pri uveljavljanju Evropskega patenta slovenskega izumitelja, saj je iskanje novosti eden izmed dražjih delov postopka, ki ga mora izumitelj plačati.

Sam sistem je treba narediti transparentnejši in lažji za uporabo za izumitelje ter za zaposlene na uradu ter ga oblikovati kot dragocenejši vir informacij o novi tehnologiji. Pri gradnji sistema je zato treba najti ustrezno razmerje med aktivnostmi, ki jih lahko izvajamo učinkoviteje in hitreje na nacionalni ravni kot tudi na mednarodni ravni. Gre predvsem za naslednje postopke v procesu sprejema patenta:

- postopek pred odobritvijo prijav (prijave, plačilo pristojbin, formalnosti itd.);
- podelitev pravic (odobritev pravic, registracija, podelitev pravic);
- postopek po odobritvi (plačilo pristojbin, kršenje pravic, pregled itd.);
- sklepi iz sporov (kazenski postopki, razveljavitveni postopek, nadzor nad uvozom in izvozom patentiranih pravic itd.).

Veliko patentov ni uporabljenih, ker so izumi vedno patentirani, preden so preizkušeni na trgu. To predstavlja zlorabo samega namena patenta. Družbeni stroški prijav patentov bi se lahko zmanjšali z zavračanjem prijav za manj ekonomsko pomembne ter za manjše izume. Da bi se to doseglo, bi bilo potrebno naslednje:

- bolj strog preizkus, ki bi omogočal, da so manj kakovostne prijave zavržene z minimalno verjetnosti odobritve;
- potem ko je patent odobren, bi bilo treba zmanjšati pristojbine, in obratno, če pride do zavržitve, kar bi pomenilo povečanje stroškov, ki bi prijavitelje spodbujalo k samoselekciji, ki bi posledično prispevala k zmanjšanju slabih prijav;
- povečanje uporabe majhnih in manj inovativnih patentov kot alternativo standardnim patentom.

Države članice EU si že vrsto let prizadevajo za patent Skupnosti, vendar jim do zdaj še ni uspelo doseči dogovora. Sprejem patenta Skupnosti bi pomenil velik prispevek k harmonizaciji. Bistvo je, da se bo patent Skupnosti uporabljal le, če bodo prednosti bistveno večje od stroškov pridobitve in vzdrževanja patenta. Mislim, da je za izumitelje pomembno, da jim bo omogočena prilagoditev proizvodnje in distribucije blaga po celotnem trgu EU. Patent Skupnosti ne pomeni ukinitve evropskega patenta in nacionalnih patentov, tako da bi prijaviteljem ostala možnost izbire tipa oziroma ravni zaščite.

Postopek prijave bi bil enak kot za evropski patent, le da bi pridobljeni patent veljal za celotno območje EU in ne le za posamezne države kot pri evropskem patentu. Predlagani patent bi vzpostavil centralizirani sistem in nenavadno je, zakaj se predlog še vedno ni udejanjil. Eden izmed večjih problemov predstavljajo prevodi, saj države članice zahtevajo, da se patentna vloga prevede v vse jezike EU (v roku devetih mesecev), kar bi pomenilo velike stroške. Velika močna podjetja, za katere je sedanji način zaščite izuma po EPC preveč dolgotrajen (saj gre za skupek nacionalnih patentov v mnogih državah) in drag postopek, imajo največji interes za uveljavitev patenta Skupnosti. Če bi se članicam uspelo dogovoriti glede prevodov, bi predlagani patent predstavljal pomembno konkurenčno prednost EU (Krejan, 2005, str. 19).

8 ZAKLJUČEK

S svojim diplomskim delom sem želela opozoriti na pomen in vlogo pravic intelektualne lastnine ter prispevati k boljšemu razumevanju problematike varstva oziroma zaščite pravic intelektualne lastnine.

Izhajam iz dejstva, da se kakovost pravic intelektualne lastnine razlikuje od države do države ter da deklarativna urejenost zaščite pravic intelektualne lastnine kljub številnim mednarodnim pogodbam ter konvencijam še ne pomeni njihove dejanske zaščite. Velja, da je praviloma v ekonomsko razvitejših in uspešnejših državah stanje zaščite intelektualne lastnine učinkovitejše kot pa v manj razvitih državah.

Raznovrstnost pravic intelektualne lastnine se z nadaljnjim razvojem EU povečuje, kar pa zahteva nenehno prilagajanje zakonodaje novonastalim razmeram. Pravna pravila zaščite veljajo za vsako posamezno kategorijo pravic intelektualne lastnine, ki se med seboj razlikujejo v tehničnih podrobnostih pravil za njihovo varovanje, ob upoštevanju v časovni dolžini zaščite oziroma narave pravic intelektualne lastnine.

Intelektualna lastnina zajema pravice, ki ji države priznavajo ustvarjalcem intelektualnih stvaritev. Pri urejanju pravic za varovanje tovrstnih dosežkov je vsaka država avtonomna na svojem ozemlju. Nacionalni sistemi varovanja pravic intelektualne lastnine se zato med seboj razlikujejo.

Na podlagi ugotovljenih skupnih značilnosti v šestem poglavju diplomskega dela sem ugotovila, da so preučevani uradi med seboj podobni, kar potrjuje mojo prvo hipotezo, in sicer: »Organiziranost Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino in njegovo ravnanje z intelektualno lastnino je v Sloveniji učinkovito in primerljivo z uradoma v Avstriji in na Nizozemskem.«

V svetovnem merilu sta Avstrija in Nizozemska majhni državi, enako tudi njuna patentna urada, in v teh razsežnostih sta precej primerljivi s Slovenijo in drugimi majhnimi in srednje velikimi državami. Čeprav se razlikujejo v številu zaposlenih, pa avstrijski, nizozemski in slovenski urad svoje naloge opravljajo učinkovito in so organizirani v sektorje oziroma v oddelke.

Sam postopek sprejema patenta v Sloveniji se ne razlikuje veliko od ostalih dveh držav, saj vsaka od teh držav deluje v skladu s predpisi²², ki določajo, da ti uradi delujejo tako, da opravljajo naloge pravilno (učinkovito), čeprav to zahteva počasnost in zahtevnost samega postopka. S to težavo pa se spoprijemajo tako slovenski kot tudi nizozemski in avstrijski patentni urad. Vsi si želijo predvsem, da so postopki priznavanja pravic učinkoviti ter hitri, saj so ti postopki zapleteni in dragi, za kar je potrebna dodatna usklajenost. Pravice industrijske lastnine (patenti, modeli in znamke) se razlikujejo, vendar so v osnovi med seboj podobne. Zakonodaja za vse zahteva poseben postopek priznavanja, ki pa ima poseben vpliv na informacijsko vrednost pridobljenih pravic.

Cilji in vloge uradov so med seboj zelo podobni, saj v prvi vrsti ponujajo predvsem pomoč pri priznavanju pravic. Dolžnost uradov je, da ustvarjajo priložnosti za nove pravice

---

²² Pravice intelektualne lastnine štiti predvsem nacionalna zakonodaja in ne zakonodaja EU.

industrijske lastnine ter prizadevanje, da se poveča aktivnost ter seveda izobraževanje lastnega kadra.

S predlogi o spremembah in dopolnitvi o organiziranosti in ravnanju z intelektualno lastnino (sedmo poglavje) potrjujem drugo hipotezo: »Urad Republike Slovenije bo z nenehnimi izboljšavami storitev in kakovostnejšim ter učinkovitejšim delovanjem ponujal bolj strokovne storitve in dosegel boljše rezultate.«

V prihodnosti patentne sisteme čakajo še večji izzivi kot zdaj zaradi povečane globalizacije ter večje uporabe interneta kot vrste širitve znanja in več inovacij v storitvenem sektorju. Zaradi tega bodo na področju opravljanja osnovne dejavnosti urada majhnih držav, kot je Slovenija, najbolj prizadete. Kot odraz prilagoditve na te razmere se bo morala razviti nova dejavnost – svetovalni inženiring, ki bo opravljal svetovalne storitve.

Novo področje patentnih uradov je usmerjeno v prizadevno delo pri razvoju ter servisiranju nacionalnih uradov. Kakšno delo bo patentni urad imel, je odvisno od vodstev uradov (kakšno vlogo si znajo izboriti oziroma kakšno vlogo s pristojnostmi in pooblastili bo država kot lastnica namenila organu, kot je patentni urad). Kot možnost je lahko zgled delovanja avstrijski patentni urad, ki ne čuti nujnosti po novi dejavnosti, ampak to vlogo v celoti novih dejavnosti in storitev izvajajo in s tem nadomeščajo sodobno vlogo urada. Po storitvah je avstrijskemu podoben nizozemski patentni urad, vendar ta ne izvaja storitev v takšnem obsegu kot avstrijski patentni urad, saj gre bolj za poslovne storitve.

Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino bo z izboljšanjem in uvajanjem novih storitev (predvsem na področju svetovanja) dosegal boljše rezultate ter tako postal še bolj primerljiv ali celo enak avstrijskemu in nizozemskemu patentnemu uradu.

Nekateri predlogi, vezani na nove dejavnosti patentnih uradov, ki so opredeljeni v sedmem poglavju diplomskega dela, so konkretni razvojni koraki oziroma usmeritve Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino, ki omogočajo: učinkovit, hiter in kakovosten sistem za podporo inovacijam; povezovalno vlogo za sodelovanje na področju inovacij; finančni podporni sistem za inovacij; upravljanje človeških virov za razvoj inovacij na nacionalni ravni ter ozaveščanje in informiranje o inovacijah in pravicah industrijske lastnine.

S podanimi predlogi v prejšnjem poglavju, v katerih so zajete tudi možne vloge, funkcije, naloge, operacije in smernice, lahko Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino dokaže ter upraviči pomembnost svojega delovanja in obstoja.

Ena izmed zahtevnejših nalog Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino je vzpostavitev statusno-pravne oblike (agencije s splošnim pooblastilom za izvajanje zaščite pravic intelektualne lastnine), ki bo omogočala izvajanje svetovalnih storitev ter veliko prilagodljivost, ki veljajo v zasebnem sektorju.

V skladu s celotno razpravo je mogoče ugotoviti, da se bodo uradi za intelektualno lastnino spreminjali v smeri izvrševanja profesionalnih storitev. Glavno vlogo kot pobudniki profesionalnih storitev z vlogo ozaveščanja, izmenjave informacij in storitev ter s pomembnimi udeleženci na trgu inovacij bodo imeli oziroma že imajo boljši ekonomski in socialni razvoj. Za vsako državo, ki si želi ekonomsko in socialno razvijati, pa je pomemben dobro razvit in zdrav sistem intelektualne lastnine. Zato je danes Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino na prelomnici, ki odloča, ali naj začne proces preureditve in sledi drugim državam ali pa naj ostane še nekaj časa na isti poslovno-organizacijski in funkcijski ravni.

Seveda pa se bodo pobudniki profesionalnih storitev v prihodnosti med seboj razlikovali glede na velikost in obseg ter vrsto storitev, ki jih bodo ponujali in opravljali. Večji nacionalni uradi (v tem primeru avstrijski in nizozemski) oziroma uradi večjih in razvitejših držav z bogato tradicijo bodo izvrševali širšo ponudbo profesionalnih storitev, kar pa je nasprotno od srednje velikih in malih patentnih uradov (slovenski), saj bo vzpostavitev trga pri omenjenih storitvah zagotovo prinesla konkurenco. Zagotovo bodo tisti uradi, ki bodo bolj inovativni, uspešnejši in prodornejši, posledično izpodrivali neuspešne in iskali takšen položaj na trgu svetovalnih storitev kot edino jamstvo za preživetje.

Uspešen razvoj in dober izdelek pa na trgu še ne pomenita določene prednosti pred drugimi, če nista ustrezno varovana. Zaščita pravic je postala pomemben dejavnik in zato je ravnanje z intelektualno lastnino vse bolj pomembno.

Ker so pravice industrijske lastnine med seboj podobne in vse zahtevajo poseben postopek njihovega priznavanja, lahko na podlagi priznavanja patenta sklepam, da je področje upravljanja in zaščite intelektualne lastnine zelo težavno, zato mora biti tudi na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino ustrezno urejeno. Na vseh uradih za intelektualno lastnino pa velja, da mora biti v področje zaščite intelektualne lastnine zajeto znanje in izkušnje pravnega področja ter njihova strateško razvojna usmerjenost. Le tako usposobljena služba bo učinkovito vodila in varovala intelektualno lastnino.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA:

1. BOHINC, Rado in KETE UJČIČ, Mojca (2001). *Tržno pravo*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
2. CHITRAKAR, Urša, BONAČ, Nataša, BREZAVŠČEK, Mateja, ŠTEFANEC, Nataša (2000). *Poznate svoje avtorske pravice?* Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC, Ljubljana.
3. DE CARVALHO, Nuno Pires (2002). *The TRIPS regime of patent rights*. Kluwer Law International, Haag.
4. IVANKO, Štefan (2002). *Upravni praktikum I*. Visoka šola za upravo, Ljubljana.
5. KOCBEK, Marijan (1992). *Pravo intelektualne lastnine*. Visoka pravna šola, Maribor.
6. KREJAN, Simona (2005). Patent Skupnosti in njegova uresničitev. *Pravna praksa*. 24, št. 49/50, str. 18–20.
7. MEŽNAR, Drago (1999). *Gospodarsko pravo: temeljno o pravnem položaju, organiziranosti in nastopanju gospodarskih subjektov na trgu*. Moderna organizacija, Kranj.
8. MILADINOVIĆ, Zoran (2003). *Praktikum za pravo industrijske svojine i avtorsko pravo*. Centar za publikacije Pravnog fakulteta, Niš.
9. PRETNAR, Bojan (2002). *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju*. GV Založba, Ljubljana.
10. PUHARIČ, Krešo (2003). *Zakon o industrijski lastnini s komentarjem*. GV Založba, Ljubljana (zbirka Nova slovenska zakonodaja).
11. PUHARIČ, Krešo (2004). *Gospodarsko pravo z osnovami prava*. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
12. REPAS, Martina (2007). *Pravo blagovnih in storitvenih znamk*. GV Založba, Ljubljana.
13. Urad RS za intelektualno lastnino (2008). *Privlačnost oblike: osnove o modelih za mala in srednja podjetja*. Urad RS za intelektualno lastnino, Ministrstvo za gospodarstvo, Ljubljana.
14. Urad RS za intelektualno lastnino (2009). *Letno poročilo 2009*. Urad RS za intelektualno lastnino, Ministrstvo za gospodarstvo, Ljubljana.
15. WILKOF, Neil J., BURKITT, Daniel (2005). *Trade mark licensing*. Sweet & Maxwell, London.

PRAVNI VIRI:

1. (2001). Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti. Uradni list RS, št. 102/01.
2. (2006). Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1-UPB3). Uradni list RS, št. 45/01, 96/02, 37/04, 51/06.
3. (2006). Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij (ZVTPPV-UPB2). Uradni list RS, št. 21/95, 96/02, 60/06, 81/06.
4. (2007). Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP-UPB3). Uradni list RS, št. 21/95, 9/01, 30/01, 43/04, 17/06, 139/06, 16/07.
5. (2008). Kazenski zakonik (KZ-1). Uradni list RS, št. 55/08.

INTERNETNI VIRI:

1. Artservis (2011). Priročnik: *Prijava patenta v RS*. Dostopno 10. 4. 2011 na: http://www.artservis.org/prirocnik/dejavnosti_patenti.htm.
2. Das Österreichisches patentamt (2011a). *Granting of invention rights*. Dostopno 11. 7. 2011 na: http://www.patentamt.at/Annual_report_2010/Facts_and_Figures_for_2010/Granting_of_invention_rights/.
3. Das Österreichisches patentamt (2011b). *Informationen zur Patent*. Dostopno 10. 6. 2011 na: <http://www.patentamt.at/Media/PA144.pdf>.
4. Das Österreichisches patentamt (2011c). *Patent national*. Dostopno 10. 6. 2011 na: http://www.patentamt.at/Erfindungsschutz/Schutzrechte/Patent_national/.
5. Das Österreichisches patentamt (2011d). *Über uns*. Dostopno 8. 6. 2011 na: http://www.patentamt.at/Das_Oesterreichische_Patentamt/Ueber_Uns/.
6. Innov Access (2011a). *Austria: Patents*. Dostopno 8. 6. 2011 na: <http://www.innovaccess.eu/5237.html>.
7. Innov Access (2011b). *The Netherlands: Patents*. Dostopno 14. 6. 2011 na: <http://www.innovaccess.eu/5397.html>.
8. NL Patent Office (2011a). *Costs*. Dostopno 18. 6. 2011 na: <http://en.octroicentrum.nl/patents-application/in-the-netherlands/costs.html>.
9. NL Patent Office (2011b). *Employees*. Dostopno 13. 6. 2011 na: <http://en.octroicentrum.nl/employees.html>.
10. NL Patent Office (2011c). *In The Netherlands*. Dostopno 15. 6. 2011 na: <http://en.octroicentrum.nl/patents-application/in-the-netherlands.html>.
11. NL Patent Office (2011d). *Organisation*. Dostopno 13. 6. 2011 na: <http://en.octroicentrum.nl/organisation3.html>.
12. NL Patent Office (2011e). *The Netherlands*. Dostopno 12. 7. 2011 na: <http://en.octroicentrum.nl/facts-a-figures/478-the-netherlands.html>.
13. Slo-tech (2011). *Rekordno število prijavljenih patentov v Evropi*. Dostopno 22. 4. 2011 na: <http://slo-tech.com/novice/t464930>.
14. UIL (2011a). *Informacija o patentni prijavi*. Dostopno januar 2011 na: http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_informacija_Patenti.pdf.
15. UIL (2011b). *Informacijske storitve*. Dostopno 19. 5. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/informacijske-storitve/>.
16. UIL (2011c). *O intelektualni lastnini*. Dostopno 3. 5. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/>.

17. UIL (2011d). *Osnove intelektualne lastnine*. Dostopno 7. 5. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/osnove-intelektualne-lastnine/>.
18. UIL (2011e). *Patentno varstvo v tujini*. Dostopno 20. 5. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/patenti/patentno-varstvo-v-tujini/>.
19. UIL (2011f). *Postopek za pridobitev varstva*. Dostopno 4. 6. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/patenti/postopek-za-pridobitev-varstva/postopek-podelitve/>.
20. UIL (2011g). *Zakonodaja*. Dostopno 19. 5. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/zakonodaja/predpisi-eu/>.
21. UIL(2011). *Pred vložitvijo prijave*. Dostopno 21. 5. 2011 na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/patenti/pred-vlozitevijo-prijave/>.
22. WIPO (2011). *General Information on Article 6ter*. Dostopno 15. 4. 2011 na: http://www.wipo.int/article6ter/en/general_info.htm.
23. WIPO (2011). *Summary of Berne Convention for the Protection of the Literary and Artistic Work*, Dostopno 27. 5. 2011 na: http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/summary_berne.html.
24. WTO (2011). *Trips*. Dostopno 15. 4. 2011 na: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm.